פרק י א נערה. עיין מ"ש במשנה ד' פרק ד' דכתובות. ומ"ש הר"ב וכת"י ר"ל שנה ויום אחד נדריה נבדקים מ' הוא משנה ו' פ"ה דנדה: **אביה** ובעלה מפירין נדריה. כתב הרמב"ם ורחיה לזה הדין מה שאמר בין איש לאשתו בין אב לבתו בנעוריה בית אביה. הכי תנא דבי ר' ישמעאל [סח.]. ופירש הר"ן דמשמע לי' דבנערה המאורסה איירי מדכתיב בהאי קרא בנעוריה בית אביה. ומדסמך אב לבתו בהדי איש משמע דאב ובעל מפירין נדריה ע"כ. וכתב הרא"ש ומיהו מצי לאקשויי אימא בנשואה נמי מפירין אביה ובעלה ואיכא לשנויי כדשנין לעיל מדכתיב בנשואה בית איש מכלן דאין האב בעל מיפר בקודמין ובהך קרא דבין איש לאשתו לא מיעט קודמין על כרחך משום שותפותיה דאב מכלל דבעל מיפר לאודויה ולכך אינו מיפר בקודמין: **ולא הפר הבעל.** אלא שתק מעת לעת רש"י: ואין צריך לומר שקיים אחד מהם. פירש הר"ב כאם קיים אחד מהן אין השני יכול להפר והא קמ"ל וכו'. והקשה הר"ן כיון דהאי דינא אתא הנא לאשמועינן מאי אע"ל דקתני דמרישא משמע הכי אדרבא צריכא. יש לי לומר דתנא הכי קתני כיון דהפרה דחד בלא חברתה לא כלום הוא אע"ל דכשקיים אחד הפרה קמייתא לאו מידי היא וכמאן דלא משמע ממלתיה דתו לא חזיא לגרופה דאי חזיא ל"ל למתני אע"ל כדפריך בגמרא. והא"ג דהרמיה דתנא דהפר אחד וקיים אחד הייגו ממש הפר זה בלא זה ועדיפא מיניה. ע"כ. ומ"ש הר"ב אין שמואל על היקיש יכול להפר יותר. הקשה הר"ן בשם הרשב"א. הא כיון דתכשיט עוקר הנדר מעיקרו. [כמ"ש הר"ב בסוף פרקין] הרי הוי כאילו לא הקיש כלל ותירץ הוא ז"ל דשאני הפרה דהפרה דחד מהני קלגה לה עופי דבאפי נפשה לא מידי היא אלא בגירופא דאידך ואפילו בגירופא דאידך לא מהניא כל זמן שאינם רשאים להצטרף ביחד וכדקתני דהפר אחד מהם ומת בטלה לה הפרתו הלכך כיון דהפרה דחד אפילו כי לא הקיש חבריה קלישא מובא כל היכא דהקיש כיון דהאי שעתא לא חזיא לאצטרופי בטלה לה לגמרי וכיון דלא חזיא היא [זימנא] לא חזיא בתר זימנא ע"כ. וב"י סימן רל"ד כתב בשם הרשב"א תירוץ אחר. ומ"ש הר"ב הואיל ולא היו שניהם יכולין להפר בבת אחת פירש הרא"ש שהיה הפסק ושעה בין ב' ההפרות שלא היה האחרון ראוי להפר. שקודם שמואל לא היה ראוי להפר. הלכך נתבטלה הפרתו ואפילו אם יפר הראשון עמו פעם שנית אינו מועיל וכן משמע ליכנא דמתניתין דמדמי הך קיים להפר אחד ולא הפר השני ביום שמותו. דשוב אין תקנה. ע"כ: **מת** האב לא נתרוקנה רשות לבעל. יליף לה בגמרא מדכתיב בנעוריה בית אביה פירש"י כל זמן שהיא נערה שלא בגרה לא תצא מרשות אביה ואפילו היא ארוסה במשמע הילכך כי מת האב לא נתרוקנה רשות לבעל ע"כ. וריצא דהאי קרא בין איש לאשתו בין אב לבתו מוקמינן לעיל בנערה המאורסה ולפיכך לא נפקא ליה מקרא דבבית אביה בנעוריה לקמן בסמוך [*לעניין שהאב אינו מפר בבגר] שהוא נכתב בתחלת הפרשה וזה בסופה: **מת הבעל** נתרוקנה רשות לאב. כתב הר"ב דכתיב בנעוריה בית אביה. דכיון שאמרה שבמשמעו שכל ימי נערותה לא תצא מרשות אביה שמעת מינה דברשות אביה היא ואלא מיהת כשרשות אחר שולט עליה דהיינו האירוס. קאמר רישא דקרא בין איש לאשתו בין אב לבתו. אבל כשאינו שולט עליה שכבר מת לא יצתה מרשות אביה. דכיון שאמרה שבמשמעו שכל ימי נערותה לא תצא מרשות אביה שמעת מינה יתרוקן רשות לבעל כדאמרן אבל נתרוקן רשות לאב מנלן דהא מסתבר למימר שכיון שילהה מרשותו שעה אחת בלא יכול להפר לבדו. שוב לא יתרוקן לרשותו. וכיון דקרא קא מפרשינן ליה לעלא יתרוקן רשות לבעל. מנלן לדרוש מיניה שיתרוקן לאב ולהקל. וכ"ל לומר דה"ק דמדאילטריך קרא למדרש מיניה בלא יתרוקן רשות לבעל ש"מ דהא לאב מתרוקן דאל"כ לא אריך קרא דהא

מסברא

פרק י א נערה המאורסה. ס"ע ע"ב ע"ל ע"ב יבמות כ"ס ע"ב כתובות נ"ס ס"ח מ"ו פ"ב קדושין ל' ע"א מ"ו פ"א פהנ' נדרים ה"ס ס"מ"ב לי רמ"ב פוס"ע ו"ל כ"י בל"ל פ"ב: **ב מת האב.** מ' ע"א פ"ח מ"ב פ"ב ע"ב מ"י' שם כ"י ממ"ב שם שש"ע שם פפ"ו: **מת הבעל.** פ"ל שם פוס"ע שם פ"א:

שנויי נוסחאות

פ"י א המאורסה. ב מ ש כ י ר מאורסה; בד"ל מאורשה. **שקיים.** גרי"ף קיים; במבני"ל אם קיים; בכי"מ שאם קיים; בכי"ק שיקם את. **ב נתרוקנה.** בכי"ק נתרוקנא וכן בסמוך.

תוספות הרשים

פ"י א בר"ב ד"ה **הפר** האב כו' אם אביה אם בעלה עכ"ל וכה"ג אותה בפ"ז דגיטין משנה ב':

תוספות רע"ק

פ"י א [אות נט] תוי"ט סד"ה **אביהובעלה.** ולבדאינו מיפר בקודמין. (ועדיין קשה לי דלמא בקודמים מיפר בשותפות האב; ומה מיירי קרא דבין איש לאשתו ובנדרים שנדרה תחת בעלה מיפר לבר ואירוסה לא שמעינן כלל. ועיין בר"ן שכתב דבנשואה אין שייכות להפרת האב דאין לו שייכות בה. וא"כ ניחא הכל):

לקוטים

פ"י א תוי"ט ד"ה **אביה** וכו' בין איש וכו' וכמה מפיק לה מקרא דואם היו תהיה לאיש וי"ו מוסיף על ענין לאשון ולעיל כתיב כי הנא אביה אותה ש"מ דאב נמי מיפר ואין לסק' היכי פליג רבה שהוא אמורא אחנא דבי ר' דבבה"ג מני פליג דליכא ביניהו אלא משמעות דוכשיס וכדאשכחן בריש חולין נמי אחיטה מן האולר ובכמה דוכתי. ומ"מ אנן לא סבקי' תנא מקמי אמורא ולהכי מייתי לה הרמב"ם מהך קרא דבין איש לאשתו וכו' ואע"ג דסך מיבעי לן לומר שהבעל מיפר דברים שבינו לבינה כדאיתא בש"ס בבר מיהך הר"ן דלתנא דבי ר"י פרטי ש"מ. (מ"ל):

פרק י א נערה המאורסה. בת שתים עשרה שנה ויום אחד והביאה שתי שערות קרויה נערה עד שתה חדשים ובת י"א שנה ויום אחד נדריה נבדקים אם ידעה לשם מי נדרה ולשם מי הקדישה נדרה נדר ואף היא אביה ובעלה מפירין נדריה: הפר האב ולא הפר הבעל. משום דהוה אפשר למטעי ולפרש אביה ובעלה מפירין נדריה. או אביה או בעלה תנא הפר האב ולא הפר הבעל וכו'. לאשמועי' דתרוויי' צריכין להפר: ואין צריך לומר שקיים אחד מהם. שאם קיים אחד מהם אין השני יכול להפר והא קמ"ל שאע"פ שנשאל האחד מהם שקיים על הקמתו כדקי"ל נשאלים על היקיש. אין זה שנשאל על היקיש יכול להפר יותר הואיל ולא היו יכולים שניהם להפר בבת אחת: **ב מת** האב לא נתרוקנה רשות לבעל. שאין הבעל מפיר נדרי אשתו עד שתנשא: מת הבעל נתרוקנה רשות לאב. ומפר כל

פרק י א נערה המאורסה ב) **אביה. ובעלה מפירין נדריה** ג). **הפר האב ולא הפר הבעל** ד). **הפר הבעל ולא הפר האב** ה). אינו כופר ה). ואין צריך לומר שקיים אחד מהן ו): **ב מת האב לא נתרוקנה רשות לבעל** ז). **מת הבעל**

יכין תפארת ישראל יכין

פ"י א) היינו בת י"ב ויום א' אעפ"י שלא הביאה ב' שערות [י"ד רל"ג, ורבינו משנה למלך פי"ח ממרדים הניח זה בל"ע]. מיהו בכולהו מכילתן נערה לאו דוקא, רק גם בקטנה בת י"א ויום א' בידעה לשם מי נדרה דינה כנערה, רק נקט נערה, דבנערה אפילו אינה יודעת לשם מי נדרה, נדרה נדר. מיהו בקטנה או נערה, אביה מפר כל נדריהן, ויש אומרים דוקא נדרי עינוי נפש, ויש אומרים דרק קודם אירוס מפר אב כל נדרים, ואח"כ רק נדרי עינוי [רל"ד סל"ח]. אבל קטנה או נערה שנתארסו, אב ובעל מפירין להן, ובהובגרו או נישאו, אז אין לאב רשות בהן [ועי' לקמן פי"ח סימן נ"ח]: ב) שנתקדשה ולא נכנסה לחופה עדיין: ג) ודוקא בשמעו ביום א' [וכ"ל ראיה מדכ' ושמע איש ביום שמעו, דביום שמעו מיותר. פ"כ דביום שמעו דאב דלעיל מנה קאמר וי"ח]. מיהו אפילו נדרים שנתארסה, מפירין עתה בבותפות [בס ה"]: ד) אלא שתק ביום שמעו [ולא כרש"י שכתב מפל"פ]: ה) קמ"ל דלא נטעה בריש דבריה אז אז קאמר, אי נמי קמ"ל סיפא, מדסלקא דעתך אמינא דבריש רק לכתחילה אביה ובעל מפירין, להכי קאמר אינו מופר, אפילו בדיעבד, אז כ"ל דקולא קמ"ל, דמדלא קאמר אסור, אז נדרה נדר עדיין, ש"מ דרק אינו מופר לגמרי, אבל הוקם איסורו ואין לוקין עליו עוד [כסם ס"ה]. מיהו באין לה אב, אז שהובגרה, אין האירוס מפר: ו) שהתרלה בנדרה, ואפילו בלב מהני [מסא"כ הפרה בלב לא מהני, רק באמר פי ואלכי וכדומה] [שם סמ"א]. וקא משמע לן הכא, דאפילו נשאל א' מהן על היקיש, אף דקיי"ל נשאלין על היקיש ביום שמעו הייגו בא"ל רק הפרת אב, אז רק הפרת בעל, עכ"פ הכא מדהיה שעות של היקיש שלא היה יכול א' מהן להפר, שוב אין יכולין להפר: ז) שיפר לבדו:

שיפר

www.daat.ac.il www.hebrewbooks.org

מסברא בעלמא ידעינן דלא יתרוקן כיון שמעולם לא היה יכול להפר לבדו וגם הרמב"ם לא כתב אלא להך קרא וכך מעיינת בגמרא תמצא שזו היא סברא מעלייתא דאע"ג דמצריך קרא אחרינא להתרוקן לרבות האב מהיו תהיה לאיש מקום הויות להדדי דשתי הויות כתיבי מה קודם הויה ראשונה שלא היה לה אחוז אב מפר לתודיה. אף קודם הויה שניה אב מיפר לתודיה. הא אמרינן עלה אימת ה"מ בנדרים שלא נראו לאחוז שלא שמען האחוז קודם שמת אבל בנדרים שנראו לאחוז לא מצי מיפר אב. ומשני אי בנדרים שלא נראו לאחוז מבעוריה בית אביה נפקא. ופירש הרא"ש ומשמע כל ימי געוריה היא ברשות אביה כל זמן שאין רשות אחר שולט עליה ולכל הפחות בנדרים שלא נראו לאחוז וכי אינצריך ואם היו תהיה אף לנדרים שנראו לאחוז ע"כ. וקשיא דאימת דבעוריה לא אתא אלא למעוטי שלא יתרוקן לבעל ומגלן דאפילו בנדרים שלא נראו לאחוז שיתרוקן לאב ואכתי אימת דקרא היו תהיה לנדרים שלא נראו לאחוז אתא. אבל לפי מה שכתבתי ניחא כפיר דמינה גופה דדרשת דקרא ממעט שלא יתרוקן

ר"ע מברטנורה

כל ימי געוריה דכתיב (במדבר ג') בבעוריה בית אביה: והאב אינו מפר בבגר. דכתיב (שם) בבית אביה בבעוריה: ג נתגרשה בו ביום. שמעת האב. שאם עבר היום. שוב אינו יכול להפר: ונתארסה. לאחר בו ביום: אביה ובעלה האחרון מפירין נדריה. שנדרה בפני האחוז הראשון. שהאחוז מפר בקודמין: כל זמן שלא יצאה לרשות עצמה. לא מחמת בגר ולא מחמת נשואין: ד עד שלא היתה בתו יוצאה מאצלו. קודם שתצא לרשות הבעל. וכן האחוז

נתרוקנה רשות לאב ח). בזה יפה כח האב מכח הבעל. בדבר אחר יפה כח הבעל מכח האב. שהבעל מיפר בבגר ט) והאב אינו מיפר בבגר: ג נדרה והיא ארוסה י). נתגרשה בו ביום נתארסה בו ביום אפילו למאה. אביה ובעלה האחרון מפירין נדריה. זה הכלל יא). כל שלא יצאת לרשות עצמה שעה אחת יב). אביה ובעלה האחרון מפירין נדריה יג): ד דרך תלמידי חכמים יד) עד שלא היתה בתו יוצאה מאצלו טו) אומר לה כל נדרים שנדרת בתוך ביתי הרי הן מופרין. וכן

רשות לבעל ממילא שמעת דהא לאב מתרוקן דאי לאו הכי לא אצטריך קרא כלל לאמוטינן שלא יתרוקן דמהיכי תיתי להתרוקן דהא מסברא דנפשין איכא למימר דלא יתרוקן כיון דמעיקרא לא היה יכול להפר לבדו. ואלא מיהת הא ודאי בלעדין נדרים שנראו לאחוז לא שמעינן אלא מקרא דהיו תהיה כדאיתא בגמרא. מ"מ הרמב"ם והר"ב נקטו דך קרא דשמעת מינה תרתי ומתניתין מתפרשת מהך קרא לתודיה דלבעל אינו מתרוקן ולאב מתרוקן מאי אמרת אימת דדוקא נדרים שלא נראו לאחוז מתרוקן לאב שנראו לאחוז לא. זה אין שום תפיסה עליהם שלפי כוונת חבורם לפרש המשנה אין להפוש אם לא המעוטו כל הלוקי דינהו אלא מכיון שנתפרשה המשנה בשמעתא כבר יצאו ידי חובת ביאור: שהבעל מפר בבגר. לא ["מיירי בקדשה כשהיא נערה ובגרה ומטעם] שמתרוקן רשות האב דמאי שנא ממיתת האב שלא מתרוקנה. אלא בקדשה כשהיא בוגרת אמרינן. ואע"ג דתניא חדא זימנא לקמן במשנה ה'. איידי דנסיב ריבא זו יפה כח האב כו' נקט סיפא זו יפה כח הבעל כו'. גמרא. ומש"ה לא הוי שתא ואח"כ מחלוקת דהא פוסקין לקמן כחכמים. דהכא לאו תורת כתם עליו כיון שלא שנאה אלא מכיס איידי: והאב אינו מפר בבגר. כתב הר"ב כדכתיב בבית אביה בבעוריה. עמ"ש במ"ד פ"ד דכתובות: ג נתגרשה בו ביום. פירש הר"ב שמעת האב וכו' בדוקא נקט שמעת האב. כלומר ולא הבעל דהכי מוקמינן לה בגמרא דף ע"ב דלא תפסוע מינה הא דאיכבי לן גירושין כמתיקה דמיא או כהקמה דמיא ואי מתניתין דקתמרה בו ביום והיינו מבוא דבמעמן מיירי אצטריך למימר דכולהו עניני ביה ביומא חוון וקתמרה דמיעה הוה בין לאב בין לבעל תפסוע דגירושין כמתיקה דאי כהקמה. ודוקא נתגרשה אבל מת פסיקא דלאו כהקמה שבעל כרתו מת ואי נמי אמרת דגרושין לאו כהקמה. תנן נתגרשה ולא מת לרבותא: אביה ובעלה האחרון מפירין נדריה. פירש הר"ב שהאחוז מיפר בקודמין. גמרא. דכתיב (במדבר ג') ואם היו תהיה לאיש ונדריה עליה נדרים שהיו עליה כבר. ובגמרא דף ס"ז דמדכתיב הויה במע מינה דבקדומין מיירי לא בנישואין אבל לגבי נשואה כתיב (שם) ואם בית איש נדרה דמשמע ולא מה שקודם לכן. וזה שכתב הר"ב אחוז. וכן הוא בכולי דוכתא דבגמרא. וגמלא שם התואר על זה המשקל כמו עלוס וכן ברוע וקלוע לרוע שבוע כי פתחות עיין מפני שהיא גרועה. וכן תמצא גם כן עוד בדבריהם בפ"ק דב"מ [ח:]. רכוב שהוא כמו רוכב ועיין עוד מ"ש בסוף פ"ב דע"ז. ועוד נמצא בדבריהם מבור ולא אמרו מוסר כי בא הפס על זה המשקל. ולי הקדם על לשונם ז"ל יותר ממנו כמ"ש בריש תרומות. ואני במעטי ב ד ר ש ה מ פ י ר ב י נ ו מ ה ר " ר ל י ו ו ת ז"ל שאמר בפס מסור לפי שאף על פי שלמעשה הוא הפועל ומוסר אחרים. אבל קראוהו מסור להורות כי בא יבא יומו ולא יאחר והרי הוא נמסר. ועל פי זה אפשר לי גם כן להת טוב טעם לפס אחוז שאף ע"פ שלפי האמת הוא המאחר ומקדם לאשה. עם כל זה הרי גם הוא מתחייב ע"י כן בכמה דברים שהאיש נתחייב לאשתו. ולפיכך ילדק גם בו שם אחוז שהרי גם הוא נכנס בזה בכמה חיובים. ובזה שב הוא פעול: זה הכלל. לאתויי הלך האב או שלוחו עם שלוחו הבעל. גמרא פרק בהרא דף פ"ט ע"א ועיין במשנה ה': ד"ה וכן הבעל עד שלא תכנס לרשותו אומר כו'. כתב הר"ב ושמעינן ממתניתין שהבעל יכול להפר נדרי אשתו *אפילו בלא שמיעה וכך כתב הרמב"ם בפירושו. ומשמע מלשונם דדייקו מדמתניתין שתמצא קתני דמפר דאיכא במשמע ואפילו לא שמען. *והר"ן פירש מדקתמר כל נדרים ולא אמר נדר פלוני ופלוני ע"כ. והה"ב ברישא נמי אב איכא למשמע הכי אלא דבגמרא בעי רמי בר תמא בעל מהו שיפר בלא שמיעה נקטי אינהו נמי בעל וכם פירשו כל המפרשים דה"ה אב ועוד דאלא"ה מי תנן לעיל בדבר אחר יפה כח הבעל שמיפר בבגר הוי ליה למתני נמי שמיפר בלא שמיעה. וכן הרמב"ם בחבורו פי"א וי"ב. דנקטו בעל מיפר בלא שמיעה מהאי טעמא הוא. דנקטו לישנא דרמי. ואע"פ שיש מקום לבעל הדין לחלוק אבל כך נראה לי אחר העיון אלא שלא רציתי להאריך

כאן

שהבעל מפר. פיי' שם ס"ת טוס"ע שם ס"ג: והאב אינו מפר. מיי' שם ה"ז טוס"ע שם ס"ח: ב נדרה. ע"ש ס"ח ימוטי ע"ו ה"ב מיי' שם הי"ח סמ"ג שם טוס"ע שם סי"ב ומעי' יא: יח ס"ם ופ"ש: זה הכלל. ס"ם ס"ח: אביה ובעלה האחרון. יבמ' שם ס"ח: ד דרך תלמידי חכמים. ע"ב ע"ב ומוסי' ס"ו ס"ב מיי' שם ה"ב פס"ב שם טוס"ע שם ס"ו:

שנויי נוסחאות

יפה. במשנ"ב יפה וכן בסמוך וכ"ה בכי"ק ע"ש. בדבר אחר. בכי"ק דבר.. ג לאמה. בכי"ק בעמי'. יצאת כו' (האחרון). בד"ג ליתא בכ"ב.. יצאה ..ד יוצאה. בכי"ק יוצא וכ"ה בכל מקום שם. מאצלו. בכי"ק מביתו. נדרים. בכי"ק נדר. הרי הן. בכי"ק הרי אלו.

תוספות חדשים

ב תוי"ט ד"ה שהבעל כו' עד סופו. וקשה הא קי"ל דכתם ואח"כ נתלוקח אין הלכה בכתם וכ"ל דהתוי"ט אבא שיטת מרלה בר"ן העתיק אבל לגבא דהתם שפיר דבגמרא מתבון תחלה הכא עיקר ומה דהוי לקמן דנפי לאפלוגי ר"ח ורבנן וס"ל הר"ן דליהוי סתם ואח"כ מחלוקת ואין הלכה בכתם ואינ"א התם עיקר והכא איידי כו' ופי' הר"ן דלא ליהוי הלכה בכתם לא הוי צריך לאתויי התם דלא מיקרי סתם כאן דבק מבוס איידי כו' רק שם הוא עיקר הדין וק"ל: (ממהורכ"ת ז"ל):

תוספות רע"ק

ד [אות ס] תוי"ט ד"ה וכן הבעל. אפילו בלא שמיעה. אבל חרש א"י לחתר הקרא דכתב ושמע אישה למיעוטי חרש דאינו ראוי לביקה. נסראו: [אות סא] בא"ד והר"ן פי'. ולענ"ד היה נראה בפשוטו דאילו בשמע מאי איריא דבא הומן לצאת מרשות אביה הא בלא"ה צריך להפר דהא לבשתחשך פסק כחו לגבי נדר זה ואי דהו"ל שחות להמתין עד קודם שתחשך ועי"ן שיוצאת מרשות אבי' בו ביום צריך להקרים ולהפר. מ"מ לינקפ כתם מיפר נדרי בתו (ששמע) ומטילא משמע קורם שיעבור זמן ההפרה. אע"כ דמיירי בכתם שלא שמע וקורם שתצא מרשותו חושש באם ישמע למחר ולאח"ג

יבין תפארת ישראל יבין

ח) במפר לבדו עד שתבגר: ט) כשנכנסה לחופה מפר הוא לבד, אבל בדרך התקדשה, אינו מפר בבגר [שם ס"ט]: י) ושמע אביה ולא הבעל: יא) לאתויי אפילו כשאמסרה כבר לשלוחי הבעל ולא נכנסה לחופה עדיין, מקרי לא יצאת, דברשות אב היא עדיין: יב) ע"י נשואין או בגרות: יג) שאחוס מפר בקודמין [שם ס']: יד) שיודעין הדין שיכולין להפר אפילו לא שמעו: טו) קודם כניסתה לחופה

www.daat.ac.il www.hebrewbooks.org

כלון: לרשותו. עיין מ"ש במשנה דלקמן: **ה** בוגרת ששהתה י"ב חדש. פירש הר"ב ותבעוה ליגשא ושהתה י"ב חדש פירוש תבעה ביום הבגר שלא לא תבעה ביום הבגר אין לה י"ב חדש מיום התביעה אלא מיום הבגר ואם כבר עברו עליה י"ב חדש אחר הבגר קודם שתבעה אין לה אלא שלשים יום כדין אלמנה דתנן במשנה ג' פ"ה דכתובות הכי איתא התם בגמרא. אבל משום דלא משכחת לה בוגרת שלריכה י"ב חדש אחר התביעה. אלא דוקא כשהתביעה היתה ביום הבגר אמרינן בגמרא דפרקין לעיל דף [ע:] (ע"ד). מכיש האי אנפא דחיקא לא ה"ל למתני בבוגרת י"ב חדש. אלא מתניתין תני בוגרת ששהתה י"ב חדש. כלומר בוגרת כדינה שזמנה בחסר ויתר כדכתיבנא והגערה ששהתה זמן הקצוב לה דהיינו י"ב חדש. והרא"ש כתב תני בוגרת ששהתה שיש עשר חדש ומתניתין מדא קתני בוגרת ששהתה י"ב בבגרותה ואלמנה שנתקדשה. לכל אחת נותנין ל' יום ע"כ: הואיל ובעלה חייב במזונותיה. מסיק בגמרא דטעמא משום דכל הטודרת על דעת בעלה טודרת. כלומר מה שאמרה התורה דבעל מפר נדרי אשתו משום כיון שאכה מזונות משל בעלה אינה טודרת אלא לפי דעתו וכאילו פירשה אם לא ירצה לא יהיה נדר. הלכך בקל חשבינן לה ככנוסה לענין הפרת נדרים כיון דמזונות משלו ומלי ס"ל לר"א אפילו כמשנה אחרונה דמתניתין ג' פרק ה' דכתובות דאינה אוכלת בתרומה דהחמירו לענין תרומה שלא לעשותה ככנוסה: וחכמים אומרים אין הבעל מפר בקודמין ובמעיקן ממתניתין שהבעל יכול להפר נדרי אשתו אפילו בלא שמיעה מדקתני וכן הבעל עד שלא תכנס לרשותו אומר וכו': **ה** בוגרת ששהתה י"ב חדש. בוגרת שאין אביה מפר נדריה ותבעוה ליגשא ושהתה י"ב חדש במכאן ואילך בעלה חייב במזונותיה: ואלמנה. ששהתה ל' יום. משתבעוה ליגשא שהיא אוכלת משל בעלה: רבי אליעזר אומר הואיל ובעלה חייב במזונותיה. הוא מיפר את נדרה ואין הלכה כר"א: **ן** שומרת יבם וכו' ר"א אומר יפר. כשעשה בה יבמה מאמר מיירי דסבירא ליה לר"א מאמר קונה ביבמה קנין גמור מן התורה ואם היא נערה ויש לה אב. אביה ויבמה בעשה בה מאמר מפירין נדריה: רבי יהושע אומר לאחד ולא לשנים. דלא ס"ל לר"י מאמר קונה קנין גמור מיהו ס"ל דיש זיקה וזיקה ככנוסה וכאלין שם אלא יבם אחד מיפר. אבל כשיש שני יבמין אין בוש אחד מהם מיפר שאין בדירה: ר"ע אומר לא לאחד ולא לשנים. דסבר זיקה אינה ככנוסה ומאמר אינו קונה קנין גמור מן התורה: אשה שקנה הוא לעצמו. היינו אלרוסתו: הרי הוא מיפר נדריה. בשותפות עם אביה: אשה שהקנו לו מן השמים. אינו דין שיפר נדריה. בשותפות עם אביה: שיש לאחרים רשות בה. שנם היא זקוקה לשאר אחים: מה

הרוס אומר לה כן עד שלא תכנס לרשותו. שמשנכנסה לרשותו אינו יכול להפר שאין הבעל מפר בקודמין ובמעיקן ממתניתין שהבעל יכול להפר נדרי אשתו אפילו בלא שמיעה מדקתני וכן הבעל עד שלא תכנס לרשותו אומר וכו': **ה** בוגרת ששהתה י"ב הדש. בוגרת שאין אביה מפר נדריה ותבעוה ליגשא ושהתה י"ב חדש במכאן ואילך בעלה חייב במזונותיה: ואלמנה. ששהתה ל' יום. משתבעוה ליגשא שהיא אוכלת משל בעלה: רבי אליעזר אומר הואיל ובעלה חייב במזונותיה יפר [ב]. והחכמים אומרים אין הבעל מיפר עד שתכנס לרשותו [בא]: **ן** שומרת יבם [בב]. בין ליבם אחד בין לשני יבמין [בג]. רבי אליעזר אומר יפר [בד]. רבי יהושע אומר לאחד. אבל לא לשנים [בה]. רבי עקיבא אומר לא לאחד ולא לשנים [בו]. אמר רבי אליעזר מה אם אשה שקנה הוא לעצמו [בז]. הרי הוא מיפר נדריה [בח]. אינו דין שיפר נדריה [בח]. אמר לו רבי עקיבא לא. אם אמרת באשה שקנה הוא לעצמו. שאין לאחרים בה רשות [בט]. תאמר באשה שהקנו לו מן השמים שיש לאחרים בה רשות [ל]. אמר לו רבי יהושע. עקיבא דבריך בשני יבמין.

הבעל עד שלא תכנס לרשותו [מ]) אומר לה כל נדרים שנדרת עד שלא תכנסי לרשותי הרי הן מופרין [מו]). שמשתכנס לרשותו אינו יכול להפר [מז]): **ה** בוגרת ששהתה שנים עשר חדש [מח]) ואלמנה שלשים יום [מט]). רבי אליעזר אומר הואיל ובעלה חייב במזונותיה יפר [נ]). והחכמים אומרים אין הבעל מיפר עד שתכנס לרשותו [נא]): **ן** שומרת יבם [נב]). בין ליבם אחד בין לשני יבמין [נג]). רבי אליעזר אומר יפר [נד]). רבי יהושע אומר לאחד. אבל לא לשנים [נה]). רבי עקיבא אומר לא לאחד ולא לשנים [נו]). אמר רבי אליעזר מה אם אשה שקנה הוא לעצמו [נז]). הרי הוא מיפר נדריה [נח]). אינו דין שיפר נדריה [נח]). אמר לו רבי עקיבא לא. אם אמרת באשה שקנה הוא לעצמו. שאין לאחרים בה רשות [נט]). תאמר באשה שהקנו לו מן השמים שיש לאחרים בה רשות [ס]). אמר לו רבי יהושע. עקיבא דבריך בשני יבמין.

*והיינו יבמתו: אינו דין שיפר נדריה. בשותפות עם אביה: שיש לאחרים רשות בה. שנם היא זקוקה לשאר אחים:

מה

ה בוגרת. פ"ג ע"ב פ' ע"ב כתובות כ"ז ע"ב: אין הבעל מפר. מיי' שם פ"ח מ"ג שם פוס"ע שם פ"ב ופ"ה: **ן** שומרת יבם. ע"ד ע"ח יבמות כ"ע ע"ב: לא לאחד. מיי' שם הכ"ג פוס"ע שם פ"ז:

שנויי נוסחאות

שמשתכנס. בכי"ק משתכנס;בכי' שאם תכנס: בכי"ק אם משתכנס (?). **ה** בוגרת ששהתה. בגמ' דף ע' ע"ב הבוגרת. בכי"ק.. ששהת. בד"מ.. ששהתה (ולא מסמע כן בגמ' שם ושי' תוי"ע) וכ"ה במשני"ר. יפר. בד"ל יפר את נדרה. **ן** ליבם כו' לשני. בכמו' כ"ט ע"ב יבם..שני. (אבל) לא. בכי"ק ולא. מה(אם).בכי"קומה ולא'. לעצמו. בכי"ק עצמו. שהקנו. בד"ל ובכי"ק וכו' בכי"ל שקנו וכן בסמוך. (מן ה שמים. בכי"ק ובמכמי"ל ליתא וכן בסמוך ובסמוך גם בד"ל ליתא. בה רשות. בכי"ק רשות בה וכן בסמוך.

תוספות הדשים

ה הוי"מ ד"ה עד שתכנס ס' וכב"י כתב כו'. ובב"ח מוכר כו בלין דעת הרמב"ם כן ע"ש:

תוספות רע"ק

ולאה"ו לא יהיה בידו להפר מש"ה יפר עתה. (והתיבה ששמע שמתי בין ב' חצאי לבנה. כי לפי דעתי אין הצורך לזה וכוונת רבינו לתני סתם דרך ת"ח להפר נדרי בתו. וממילא צריך לעשות כן קודם שתפסק כחו מלהפר): ו [אות סב] הרע"ב ד"ה אשה שהקנו כו' דהיינו יבמתו. אף דמירי בעבד בה מאמר מ"מ ע"י השמים קנה לעצמו: [אות כד] בתוי"ט ד"ה רבי יהושע כו' דהויא כארוסה ומפר בשותפות ע"כ. אי דסבר ג"ב כר"א דמאמר קונה קנין גמור אלא דבב' יבמין לא מצי מיפר כיון דיש לאחרים רשות בה דיבול לפטרה בגט וברברי רע"ק וקיבל דבריו ר"י בב' יבמין כמו שא"ל עקיבא דבריך בב' יבמין (הר"ן): [אות סד] שם תוי"ט ד"ה אבל לא כו' שאין בדירה. ואפילו שניהם א"י להפר דכיון דבשעת הפרתן אין בדור לנו מי הוא אישה אין הפרתן כלום דרחמנא אמר אישה יקימנו ואישה יפרנו דבעי שיהא ידוע בשעת הפרה

יכין תפארת ישראל יכין

לוקה: מז) דאב לו בעל רשאין להפר אף שלא שמעו, וי"ח דוקא שמעו על כל פנים לבסוף [רל"ד סכ"ה]: יז) דבעל אינו מפר בקודמין: יח) דאב ואחים אין מפירין נדריה [שם י']: יט) משתבעה אלוס שתכון מלבושים לחופה [כפ"ה דכתובות מ"ג]: כ) ס"ל מדמיזונות לא מאלוס, רק אדעתו טודרת: כא) ר"ל לחופה, והכי קיימא לן [שם ב']: כב) שהיא נערה [עיין יבמות פ"ד מ"ג]: כג) ועשה בה מ' מהן מאמר: כד) בשותפות עם האב אם היא אלמנה מאירוסין: כה) ס"ל מאמר אינו קנין גמור, אבל זיקתה עושה אותה ככנוסה [וי"ל כארוסה], ולהכי ביבם מ' מפר, אבל בב' הרי בדאורייתא אין בדירה: כו) דס"ל דזיקה ומאמר לא מהני: כז) ע"י שקדשה: כח) בשותפות עם האב: כט) שאין קדושי אחרים חופסין בה: ל) דאע"ג דבקידש מ' מהשוק את היבמה, הוה רק ספק קדושי

www.daat.ac.il www.hebrewbooks.org

מה אתה משיב על יבם אחד. כלומר תשובתך טובה על דברי ר"ח. שאומר שמפר אפילו כשיש ב' יבמין מה תשיבני על דברי שאני אומר לאחד ולא לשנים: אין היבמה גמורה ליבם. להתחייב מיתה הבא עליה כשם שהארוסה גמורה לאישה לענין חיוב מיתה שלכה כר"ע: ן הרי הן קיימין לא אמר כלום. דהוה ליה קיום בטעות לפי שיש נדרים שלא יתפוץ בקיומן: הרי הן מופרין רבי אליעזר אומר מופר. דמסתמא אין אדם רולה בנדרי אשתו: נדרים שבאו לבלל איסור. לאחר שנדרה אסורה בהם אם לא יפר לה הבעל: שבאו לבלל הקם. נדרים שאנו כבר: ן הפרת נדרים. שאמרה תורה (במדבר ל') ואם ביום שמוע איש יניא אותה: כל היום. עד שתחשך שנאמר ביום שמעו והא דכתיב ביום אל יום לריכא דלא תימא ביומא אין בלילא לא קמ"ל מיום אל יום דומיא דיום לו זמן להפר מעת לעת כגון אם נדרה בתחלת הלילה: ויש בדבר להקל ולהחמיר. לעומר פעמים שיש להפרה זמן מועט ופעמים זמן מרובה: נדרה בלילי שבת. אלו דנקט בלילי שבת לאחמוטי' שמפירין נדרים בשבת ואפילו שלא לעורך

מה אתה משיב על יבם אחד. אמר לו אין היבמה גמורה ליבם כשם שהארוסה גמורה לאישה לא): ן האומר לאשתו לב) כל הנדרים שתדורי מכאן עד שאבא ממקום פלוני לג). יהרי הן קיימין. לא אמר כלום לד). הרי הן מופרין. רבי אליעזר אומר מופר לה). וחכמים אומרים אינו מופר. אמר רבי אליעזר אם הפר נדרים שבאו לבלל איסור. לא יפר נדרים שלא באו לבלל איסור. אמרו לו הרי הוא אומר (במדבר ל') אישה יקימנו. ואישה יפרנו. את שבא לבלל הקם לו). בא לבלל הפר. לא בא לבלל הקם. לא בא לבלל הפר לז): ח הפרת נדרים לח) כל היום לט). יש בדבר להקל ולהחמיר כיצד. נדרה בלילי שבת יפר בלילי שבת וביום השבת עד שתחשך. נדרה עם חשכה מ) מפר עד שלא תחשך.

שנגס היא זקוקה לשאר אחים. שאם עשה בה מאמר יבם זה. ובא אחיו אחר כך ועשה בה מאמר תפיס שני כדאמר [בכ"ה דיבמות]. יש מאמר אחר מאמר. רש"י: אין היבמה גמורה ליבם. פירש הר"ב להתחייב מיתה הבא עליה. לפי שדברי הכל יבמה ארוסה אין חייבין עליה סקילה כנערה המאורסה. רמב"ם: ן מבאן עד שאבא ממקום פלוני. מאותה שעה שאלא מכאן ועד שאבא ממקום פלוני והיינו דקתני מכאן ולא קתני מיום זה לפי שאין דעתו אלא מיום שילא מכאן ומש"ה לא מפר לה מהשתא דחייבינן דילמא בעודה אצלו תדור נדרים שיראה בקיומן. הר"ן: אמרו לו הרי הוא אומר כו'. דאע"ג דאיכא ק"ו בעל כרחך הקישן הכתוב. ר"ן: ח הפרת נדרים. כתב הר"ב שאמרה תורה ואם ביום שמוע איש. וכן ל' הרא"ש ואע"ג דגבי אב דכתיב קודם. כתיב נמי ואם היא הביא אותה ביום שמעו ניחא להו למנקט קרא דגבי בעל. מכאן דגבי כתיב מיום אל יום: נדרה בלילי שבת. כתב הר"ב אלו דנקט בלילי שבת לאחמוטינן שמפירין כו' ואפילו שלא לעורך שבת. מדקתני נדרה עם חשכה משמע שאפילו נדרים שלא לעורך השבת דכבר אצלה ודרך להפסיק הבשיטי שבת משחשיכה

ותלי טעמא שאם חשכה ולא הפר וכו' והא אפילו בתוך היום אינו יכול להפר אלא מ"מ דאפילו שלא לעורך מיפר. גמרא. וטעמא כתב הר"ב במשנה ה' פרק בתרא דשבת: בלילי שבת. דקדוק לילי מפורש במשנה ג' פ"ח דתרומות: יפר בלילי שבת וביום השבת. [שביום הולך אחר הלילה] כדכתיב (בראשית א') ויהי ערב ויהי בוקר יום אחד. רש"י. [*ועיין בספ"ה דחולין במשנה עלמה. וכן בלשון הר"ב בפירושו להמשנה ב' פ"ב דגיטין ובמ"ה פ"ד דפסחים]: נדרה עם חשיכה מפר עד שלא תחשך. וכדין הוא דליתני אינו מפר *) לכשתחשך כיון דלהחמיר קתני אלא הא אי ליתא מכוס דשייך ביה טפי מאי דמסיים מלתיה שאם קודם חשיכה לא הפר אינו יכול להפר דאחמוטינן בהאי ליתא דמפירין נדרים בשבת אפילו שלא לעורך השבת. הר"ן. והא דכתב הר"ב ולענין הפרה כו' וחכם הוא שאומר מותר לך. בגמרא. ופירש הר"ן דמשמע ליה מדכתיב (במדבר ל') לא יחל דברו כלומר לא יעשה דבריו חולין ודרשינן אבל אחרים מותרין לו שעושין אותו חולין וכחולין מותר שייך למימר בהו ע"כ. ומ"ש הר"ב שהוא עוקר הנדר מעיקרו וכ"כ ברפ"ד דנזיר ופ"ג דשבועות משנה ז'. וכ"כ הרא"ש והר"ן. ומה שנראה מדברי הרמב"ם בפירושו ובחבורו בהפך מבואר בכ"מ רפי"ג מה"נ. ומ"ש הר"ב אם אינו יכול להכריחה מבטל בלבו וא"ל להוליא בשפתיו. לא שאם יכול להכריחה שא"ל ביטול דליתא דלעולם לא סגי בלא ביטול בלבב וכדאיתא בהדיא בגמרא אדהתיא אומר לה עלי אלי אמר רבי יוחנן ולריך שיבטל בלבו. וכ"כ הרמב"ם בפירושו אומר לה עלי אלי כו' ולריך שיבטל בלבו ואם לא אפשר לו שיבטל נדרה בשבת כמעשה

שיכריחנה

*) בתוי"ט דפוס פראג וקראקא אלא לכשתחשך וכ"ה בר"ן ובדפוסים הדשים תקנו בתוי"ט כמו שהוא לפנינו, אך בר"ן תקנו אלא עד שתחשך והוא נכון יותר לפי סגנון הדברים הבאים אח"ז.

יבין תפארת ישראל בועז

[ביבמות דל"ב ב'], עכ"פ בקידם אח המת אח היבמה אפי' כבר קדשה אח אחר, הו"ל עכ"פ קדושי וודאי מדרבנן [ביבמות ד"ג ע"ב]. לא) דעכ"פ יבמה אפילו קדשה יבם, אין אחר שבועלה חייב מיתה, מה שאין כן ארוסה (א) וקיימא לן כר"ע: לב) ה"ה נבהו: לג) ר"ל משאלה מכאן עד שאבוא ממקום פלוני: לד) דקיום בטעות הוא, דלמא הדור נדר דלא ניחא לי' לפ"ז אם פירש דנדר דניחא לי' שתדור יהא קיים מהני קיום. מיהו זה רק לר"א, אבל לחכמים דס"ל היקם דסיפא, לפיכך אפילו פירש כן, אפ"ה גם נדר דניחא ליה אינו יכול לקיים מדלא בא לכלל הפר לא בא לכלל הקם: לה) דמסתמא לא ניחא ליה בטוס נדר: לו) ואין ק"ו שאדם דן מן עצמו עוקר היקם שהוא הלמ"ם: לח) אב לו בעל שמפירין ביום שמעו: לט) משנדרה עד שתחשך: מ) בשבת עצמו שמוך לחשיכה במולאי שבת

בר"ב הר"ה אין היבמה כו' והלכה ברע"ע. והר"ן מסופק אם אב יכול להפר דבמאן דליתיה לארוס דמי (ונחרוקנה רשות לאב) או דמ"מ אינו מצי מפר: ן [אות סו] במשנה הרי הם קיימים ל"א בלום. דרוקא לענין הפרה אר"א מופר משום ק"ו דוודיה אבל לענין הקמה ליבא ק"ו דנהי דאשכח דנדרים

ן האומר. ע"ה ע"ח ע"ב ע"ב נזיל י"ב ע"ב מיי' שם פי"ב ה"ע המ"ב שם טוש"ע שם פ"ה: וחכ"א אינו מופר. מיי' שם טוש"ע שם: את שבא לבלל הקם. ע"ה פ"ב: ח הפרת נדרים. ע"ז ב"ב בצה קל"ז ע"ח מיי' שם פי"ב הפ"ו המ"ב שם טוש"ע שם סכ"ח: נדרה עם השכה. שם ע"ם פ"ח:

שנויי נוסחאות

גמורה ליבם. גד"נ וכלי"ק וכלי"מ ומשכי"ל גמורה לאישה וכ"ה בגמ' בדברי רב אסי ע"ש בדס"י. ן שתדורי. בכלי"ק שתידורי (היו"ד לתיר"ק) הפר. במשכי"ל היפר. (הרי הוא אומר). גד"נ ונלי"ק ובמשכי"ל ליהם. לא בא לבלל הקם. בלי"ק ואת שלא בא. ח הפרת. גד"נ ובלי"ק ובמשכי"ל הפר. יש. גד"נ ובמשכי"ל ויש. יפר. גד"נ ובלי"ק ובמשכי"ל מפר. בלילי שבת. בהמב"ן בליל; בלי"ק ליל. עד שתחשך. במשכי"ל משתחשך (!).

תוספות הדשים

ח ברע"ב ד"ה נדרה בלילי שבת כו' הא דנקט כו'. ועי"ל להודות שביום הולך אחר הלילה דומיא דשבת דסד"ת הואיל וקונם הוא לשון קבון ויהיה דינו לקדשים וכ"ת ה"נ כיון דבשבועות לא שייך זה דהא אסר עלמו על הדבר ונקרא הוהו נדרים ושבועות להדדי. (ממהרלב"ם ז"ל):

תוספות רע"ק

הפרה. עכ"ל הר"ן. והיינו אי טעמא דר"י דיש ויקה בכ"ש הרע"ב. אבל לאידך טעמא שכתבנו דלפי הסקנא דמוקמי' במאמר יל דנם ר"י סבר דמאמר קונה ק"נ ושעמא דבב' אינם יכולין להפר הייגו מטעמא דיש רשות אחרים עליה אבם"ש הר"ן להדיא ובאמת לא ידעתי אמאי נקט הר"ן בפשיטות במתני' בטעמא דר"י דא"ב הא אף דנקט לה בטעמא דלאחד מיפר משום דיש ויקה ובדמ"ל להש"ם מעיקרא. הא גם לה"ט י"ל דטעמא דר"י מטעם דיש רשות אחרים עליה כמו דאמרינן לטעמא דמאמר. ואולי י"ל דהר"ן נקט לה לטעם הפשוט דלה"ש דיש ויקה סמילא מדינא א"י להפר מטעם א"ב ובדפרכי' בפשיטות על ר"א נהי דיש ויקה אין ברירה: [אות כג]

ן [אות סו] במשנה ן דנהי דאשכח, דנדרים

www.daat.ac.il www.hebrewbooks.org

שיכריחנה לעבודתו כמו שזכרנו. יבטל בלבו. לפי שכך הוא לשון התוספתא יבטל בלבו וא"ל להוציא בשפתיו בין בחול בין בשבת ע"כ. נמצאת למד שדברי הר"ב יפורשו באופן זה שמ"ש ואם אינו יכול להכריחה מבטל בלבו וא"ל להוציא בשפתיו הכי קאמר שאם אינו יכול להכריחה סגי ליה במה שמבטל בלבו. ואין צריך שיוציא לשון הפרה בשפתיו. שכיון שאמר לה טלי אכלי ולבוש להכריחה אלא שאין שיכלתו כי מבטלו בלבו סגי. אבל אפילו כשמכריחה ושומעת לו צריך שיהא מבטל בלבו ובדאמרן אלא שזה חדוש הוא שכשאינו יכול להכריחה שיהא סגי בבטול. זה הוא שרולה להשמיענו. לא כא לומר דבדוקא כשאינו יכול להכריחה צריך לבטול וכשומעת להכריחתו א"ל לבטול דליתא וכמו שכתבתי. וכ"כ בכ"מ על דברי הרמב"ם תרי גווני מיהו חדא מקרי בטול וחדא מקרי הפרה. בטול הייט שיאמר לה טלי אכלי ושתי וכזה בטל הנדר והוא שיבטלנו בלבו אבל כשאומר לה מופר ליכי הופר הנדר אף על פי שאינו אומר לה טלי אכלי ושתי והוא שיוציא הפרה בשפתיו ע"כ. ונמצא עכשיו שגם להרמב"ם כשמפר ואינו אומר טלי אכלי צריך שיוציא בשפתיו לשון הפרה ואם אמר טלי אכלי סגי בבטול שבלב בין שומעת לו בין אינה שומעת לו. וא"ל שומעת לו צריך גם כן שיבטל בלב. וכזה

שאם חשבה ולא הפר אינו יכול להפר מא): לעורך השבת. והחכם אינו מתיר בשבת אלא נדרים שהן לעורך השבת. ואע"פ שהיה לו פנאי מבעוד יום יכול להתיר לעורך השבת: שאם לא הפר וחשבה אינו יכול להפר. כאן הפרת נדרים מעת לעת אא"כ נדרה מתחלת הלילה. ולענין הפרה אינו מועיל עד שיאמר מופר לך כליבא דקרא דהפרת הבעל היא מכאן ולהבא בלא טעם כמו אם בריתי הפר (בראשית יז). וחכם הוא שאומר מותר לך אין כאן נדר ואין כאן שבועה שהוא עוקר הנדר מעיקרו. ואם אמר החכם בלשון הפרה והבעל בלשון התרה אינו מותר ואינו מופר ואם אמר אם לא נדרת מדירך אני דבריו קיימים ואין צריך שיאמר קיים ליכי שהוא ואפילו שתק כל אותו היום הנדר קיים. בדבור כל דהו נמי הוי קיום. ובשבת יאמר טלי אכלי טלי שתי ולא יפר כדרך שיאמר בחול והנדר בטל מאליו. ואם אינו יכול להכריחה מבטל בלבו ואין צריך להוציא בשפתיו. ודוקא בטול כגון טלי אכלי שהוא מכריחה לעבור על נדרה הוא שמועיל אם חשב בלבו אע"פ שלא הוציא בשפתיו. אבל כפ. ה שאינו מכריחה לעבור על הנדר צריך להוציא בשפתיו ולא סגי אם הפר בלבו:

מסולקת השגת הראב"ד בריש פרק ט' דנזיר דתנן ואינו כופה לאשתו דהתם בלא בטול שבלב. וכך נראה לי לפרש דבריו שבתבורו שכתב המבטל נדרי אשתו או בתו אין צריך לומר כלום ונתבטלו שיכוף אותה לעשות דבר שאסרה אותו. ע"כ. שז"ש אין צריך לומר כלום ר"ל שא"ל לומר כלום מן הלבושות שכתב לעיל מהך שמועתא בלשון הפרה. והייט לבטול הנדר דכילד הוא ואומר שאמר לה טלי כו' מבואר הדבר שז"ש בתחלה א"ל לומר כלום שמוסב על אמירת הלבושות של ההפרה שכתבם בראש הפרק. וכן נמי מ"ש אח"כ המיפר צריך להוציא בשפתיו אלא מבטל בלבו בלבד וכופה אותה לעשות בין עשתה בין לא עשתה בטל הנדר ע"כ. הייט נמי שאין צריך להוציא בשפתיו כוס לשון הפרה. אלא מבטל בלבו וכופה דהייט שאומר טלי אכלי כו' והכפייה דטלי אכלי מועלת לבטול שבלב דסגי וא"ל להוציא בשפתיו לשון הפרה. דאי לא תימא הכי מה כפייה היא בלא אמירה. דאמנו טול מקל והך על קדקדה קאמר פשיטא שלא הוהר לו להכותה. ודלא כמו שהעתיק הטור דברי הרמב"ם אמר לה טלי אכלי ואפילו אם אמר כך בלבו וכפה אותה כו' אלא כדפריבים לדבריו דבטול שבלב דאמרן להרמב"ם נמי כדפרים רש"י שיאמר בלבו מופר ליכי - לפי שאין אני רואה שום הכרע בדבריו שאינו מפרש כן שאע"פ שהעתיק שתם ולא ביאר. זהו כפי דרכו להעתיק לשון הגמרא:

יכין תפארת ישראל בועז

שבת: מא) והא דנקט נדר בשבת. קמ"ל דנופרין נדרים בשבת, אפילו שלא לעורך שבת, דהרי בנדרה בשבת קודם הטיכה, מסתמא הו אינו לעורך שבת, דבכר אכלה ושבטה קבועים, ואפ"ה מפר, משא"כ להתיר נדר בשבת,דוקא לעורך שבת שרי. מיהו המפר בשבת, לא יאמר בלשון הפרה, רק יחשב כן בלבו, ויאמר טול אכול או טול ושתה [רל"ד כ"ד], ואע"ג שלא תעשה כן מיד רק אחר שעות הרבה מהני, דהרי מפיר אפילו נדרים שאינן לעורך שבת:

בהא. גם מדנקט ר"ע אין היבמה נמורה, ולא נקט לעיל, רשות אחרים עליה, משמע שפי דמלתא אחריתא קאמר, שאין בה חיוב סקילה כשבעלה. וא"ל דיי"ל דר"ע נשמיה דס"ל [כתובות כ"ט ב'] אין קדושין תופסין בחייבי לאוין, א"כ כ"ש יבמה דכתיב בה נמי לא תהיה, לא עדיפא משאר חייבי לאוין [כיבמות דל"ב ב'] להכי אצטריך לכתיב דעכ"פ אין בה חיוב סקילה, אבל שמואל מספקא לי', למאי דקיי"ל [אה"ע י"ח, ומ"ד ס"ו] דקדושין תופסין בחייבי לאוין, אפשר דיבמה שאני דכ' גבה לא תהיה בה הוי':

תוספת ואלו נדרים פרק יא נדרים יום טוב

פרק יא א ואלו נדרים שהוא מפר. כדמסיק הר"ב בסוף מתניתין בין האב בין הבעל וקרא כתיב (במדבר ל') כל נדר וכל שבועת איסר לענות נפש איסר יקימנו ואישה יפירנו. ומ"ש הר"ב דכתיב בין איש לאשתו בין אב לבתו מקיים אב לבעל מה בעל אינו מיפר אלא נדרי ענוי נפש כו' בספרי מפורש בס דהה"ל דברים שביו לביתה. והר"ב הבמיתו משום דאלכתי לא אייריגן בהו ולא קאמר אלא לאפוקי דעה הרמב"ם וז"ש בשם הרמב"ם שהאב מפר הכל. שלאמר כל נדרים ואסריה ולא ס"ל סקיסא דלעיל. ואע"ג דברייתא דספרי

פרק יא א ואלו נדרים שהוא ב) מפר. דברים ומצוות קתני דבלשון חכמים שבועות בכלל נדרים הם:

פרק יא א ואלו נדרים. בגמרא מפרש דנדרים

יכין תפארת ישראל יכין

פי"א א) ר"ה שבועות בכלל נדרים בלשון חכמים: ב) הבעל לו האב דוי"א דאב מפר כל נדר] [רל"ד כ"ח]:

מדנקט

ציונים

פי"א א ואלו נדרים. פ"ם ע"א בתוספות פ"ל ע"ב:

שנויי נוסחאות

פי"א א ואלו. וגמ"ב אלו וכן במשנה הפמוכה וכ"ם בפי"ק כתו.

שאם חשבה ולא הפר. ברי"ף.. ולא הפר לה; בד"ל שאם לא הפר וחשבה; וכ"ה ברע"ג בכי"ק ובמכו"ל שאם לא הפר משחשבה; ברמב"ן שאם לא הפר עם חשבה.

תוספות רע"ק

דנדרים שחלו דחמירי מצי לקיומי מאן לימא לן בנדרים שלא חלו דלא אלימא. כ"כ הרי"ן. מבואר דליבא לימוד בהקפה אלא דליבא ק"ו. וק"ל דאם כן היאך דחו רבנן הק"ו מהקישא את שבא לכלל הקם מ"מ הא אשר לקיים שתיהם דגלמד הפרה בק"ו דיכול להפר מקודם שנדרה ואח"כ נקיש הקמה להפרה דיכול לקיים קודם שנדרה וצ"ע:

לקוטים

הרע"ב ד"ה שאם וכו' ולא כני וכו' וגם אינו צריך לבטל בלבו בהפרה דאין הביטול מעלה ומוריד כמיפר ובדתב הר"מ שם בפי"ג ס"ד המבטל נדרי אביו וכו' ומבטל לי אמרי' אינו מפר בלבו שאינו אומ'שמפר לה אלא כדי שלא יהיה לה תרעומת פליו אבל אפילו הוא שתקיים נדרה אפ"ה מופר ע"כ באופן שבכיש הפרה בפה אינו צריך כוונה בלב דבדבור הספרה דיו לבלות לבו דאינו המפר בלאותו הנדר ומיהה ליתי ללמוד דאומר טלי אכלי דהייטו שהוא הפר בכך שתבטל נדרה דיו כזה ואע"פ שלא תבב בלבו ביטול ומ"ש בגמי' דצריך שיבטל בלבו ר"ל בלא הוא אמירתו טלי אכלי מן הספר ולהון רק בוקלה שתבטל נדרה וכזה עולה הכל יפה ודוק אח"כ ראיתי בלחם משנה בפרק שמונה ג"כ כדברי ע"ש(קול הרמ"ן).

www.daat.ac.il www.hebrewbooks.org

אם ארחץ ואם לא ארחץ. הכי קאמר הגלת רחילה אסורה עלי לעולם אם ארחץ היום הרי נדר. אם לא ארחץ. שבועה שלא ארחץ הרי שבועה. וכן אם אתקשט. הגלת קשוט אסורה עלי לעולם אם אתקשט היום. אם לא אתקשט. שבועה שלא אתקשט: אמר ר"י אין אלו נדרי עניוי נפש. תנדר בלבד פליג ר' יוסי על ת"ק ואמר דהגלת רחילה אסורה עלי לעולם אם ארחץ היום אין זה נדר של עניוי נפש שהרי אפשר לה שלא תרחץ היום ולא תהיה הגלת רחילה אסורה עליה לעולם ומניעת יום א' מרחילה אינו עניוי נפש דיוול של יום אחד לא הוי ביוול ואין הלכה כר"י. ובין האב ובין הבעל נדרי עניוי נפש [הוא ד]מפרישים דכתיב (במדבר ג) בין איש לאשתו בין אב לבתו מקיש אב לבעל מה בעל אינו מפר אלא נדרי עניוי נפש אף אב אינו מפר אלא נדרי עניוי נפש. ורמב"ם פסק שהאב מפר כל נדרים ונשבועות אפילו אותן שאינן של עניוי נפש שנאמר (שם) כל נדריה ואסריה: **ב** אם לא היתה פרנסתו אלא ממנו. שהוא מאמינו עד שירויח ויפרע לו: הרי זה יפר דברי רבי יוסי. ר' יוסי לטעמיה דס"ל שאין הבעל מפר כל נדר שיש בו עניוי נפש שהוא מחלק בין עניוי מרובה לעניוי מועט ובין עניוי של זמן מרובה

דברים שיש בהם עניוי נפש. אם ארחץ ואם לא ארחץ ג). אם אתקשט ואם לא אתקשט ד). אמר רבי יוסי אין אלו נדרי עניוי נפש ה): **ב** ואלו הם נדרי עניוי נפשו. אמרה קונם פירות העולם עלי ו) הרי זה יכול להפר. פירות מדינה עלי יביא לה ממדינה אחרת ז). פירות הנוני זה עלי אינו יכול להפר ח). ואם לא היתה פרנסתו אלא ממנו ט) הרי זה יפר דברי רבי יוסי י):

היא כבר כתב בעל מגדול עוז ברפי"ב מהל' נדרים שהרמב"ם נשאל בזה. והשיב דכיון שלא נזכר בשני התלמודים והוספתא לא שבקינן פשטיה דקרא מפני דרבים ספרי דסתמי' אליבי' דר"ש ויחידאה הוא. ותמה ע"ז הכ"מ לדחות משום כך ברייתא שלימה אע"פ שלא נזכרה בשום מקום אחר ובכמה מקומות פוסק הרמב"ם כברייתא דספרי אע"פ שלא נזכרה בשום מקום אחר. ועוד דבהדיא איתא בירו'. ועוד דקדק כן מהבבלי. ולענין פשטיה דקרא איכא למימר דכיון דכתיב בין איש לאשתו בין אב לבתו הוקשו זה לזה לכל דבריהם כדדרש בספרי. ע"כ. ועוד כתב המור סימן רל"ד בשם הר"ר יחיאל דקרא דכל נדריה היינו קודם שנתארסה. והקישא אתי לתארסה ומת הבעל וחזרה לרשותו דכיון דבעודה ארוסה אין האב מפר אלא נדרים שהבעל יכול להפר שהרי אינו מפר אלא בשיתפות הבעל. אף כשמת הבעל וחזרה לרשותו אינו בדין שיפר נדרים שלא היה יכול להפר קודם לכן: דברים שיש בהם עניוי נפש. מפרש בגמרא דה"ק אלו נדרים שהוא מפר בין לעצמו בין לאחרים דברים שיש בהם עניוי נפש כו': ואם לא ארחץ. פירש הר"ב שבועה שלא ארחץ וכתב דבלשון חכמים שבועות בכלל נדרים. כדתנן ברפ"ק כנדרי רשעים(וכו')[נדר בחזיר ובקרבן] ובשבועה. וכמו שכתבתי שם: אם אתקשט. פירש הר"ן קשוט הפנים כגון כחול ופקום דבהא הוא דסבירא להו לרבנן דמפר משום נדרי עניוי נפש. אבל קשוט של מטה אפילו רבנן מודו לרבי יוסי דאין אלו נדרי עניוי נפש אלא דברים שביום לבושה וה"ג מוכח בגמרא. ע"כ: אמר ר' יוסי אין אלו נדרי עניוי נפש. מסקינן בגמרא מדלא קאמר סתמא לא יפר ש"מ דה"ק נדרי עניוי נפש הוא דלא הוו הא דברים שביום לבושה הוויין ועמ"ש בזה במשנה ב' וכן על מה שכתב הר"ב דלא פליג [אלא] אנדר בלבד. ומ"ש הר"ב דאין הלכה כר"י כ"כ הרמב"ם בפירושו ואכתוב בזה במשנה לקמן בפ"ד: **ב** ואלו הן וכו'. מסקנא דמלתא דר"י היא. הר"ן: פירות מדינה עלי. כתב הר"ן ומסתברא דלר' יוסי נמי בנדרה מפירות מדינה שהיא דרכה בו יפר דלא גרעה מדינתה מהנוני המקיפו וכי קתני יביא לה ממדינה אחרת כשלא נדרה מפירות מדינתה. ע"כ. אבל הר"ב כתב לקמן מדינה זו. וכן העתיק הרמב"ם מדינה זו. וכן הוא בספרים אחרים וקשה לומר דגרעה מהנוני המקיפו: ואם לא היתה פרנסתו אלא ממנו. פירש הר"ב שהוא מאמינו עד שיוויח ויפרע לו. ולא ימלא אחר שהוא מקיפו ופעמים שאין לו מעות ונמצאת היא מתענה הר"ן. ול"ע דלהרמב"ם בחבורו משמע. דלא הוי אלא דברים שביום לבושה דמש"ה השמיט הא דחנוני. וכמ"ש שם הכ"מ. והרי כולה מתניתין בעניוי נפש מיירי מדייק יתורא דדברי ר' יוסי [*כדלקמן] ואין להאריך: הרי זה יפר. עיין מ"ש במתניתין דלקמן: דברי ר"י. כתב הר"ב וכל מתניתין דהאי פירקא אזלא כוותיה. גמרא. ודייקינן לה כיון דקתני ר"י אומר אין אלו נדרי עניוי נפש.

ולאיכו

יכין תפארת ישראל יכין

ג)מדנקט „אם ארחץ, ש"מ דמיירי דאסרה דבר אחר בהגלת אם ארחץ, ומוקי לה בש"ס דקאמרה קונם הגלת רחילה עלי לעולם אם ארחץ היום לו אם לא ארחץ היום [דמשום דבנדר אוסר החפץ עליו, ורחילה אינם חפץ, להכי ג"ל הגלת רחילה עלי. וג"ל דלהכי נקט תנא בכה"ג, ולא נקט כשבועה קונם הגלת רחילה עלי. דקמ"ל הרתי, חדא דאע"ג דרחילת יום א' אינו עינוי נפש רק ביוול והכי ביוול אינו רק דברים שביום לבושה, והו"ל דאינו מיפר רק לעצמו [בדברים דע"ע ב'], אפ"ה יפר לעולם, דמשום ביוול יהיה לה עניוי נפש, ותו קמ"ל דאפילו לא נאסרה ברחילת היום אבל הנדר, רק מכת תגלי, אפ"ה יפר, וא"א לא תרחץ ולא יאסר רחילה עלה לעולם, ולא"ש ור"ן קמ"ל הכא הכי דמיפר מהשתא, דס"ל לרבנן דבעל מיפר אף בלא חל הנדר, ותמהני דהכי במשנה לא נזכר דמיפר מהשתא] : ד) כ"ל דלא זו אף זו קתני, דלא זו דרחילה בלבד לאחר עפי, מחשב עניוי, אלא אפילו קשוט שאינו כדרך כ"כ לברייאות ולנקיות ואינו רק חשיבות והיינה אפ"ה מחשב עניוי נפש: ה) כ"ל הר"ל דלא חייבינן דמשום ביוול יהיה לה עניוי נפש, ואפילו אסרה רחילה בנדר עלה לעולם, ס"ל דלא הו"ל עניוי נפש. מיהו מודה רבי יוסי דעכ"פ דברים שביום לבושה הוה, וכ"מ. דנדרי עניוי נפש, כשמפירים מועיל אפילו לאחרים כשתתנדרם לו התחלמן, אבל נדרים שביום לבושה, אינו

[סדר נשים ח"א] **כה**

דברים שיש בהם. מיי' פי"ב מהל' נדרים ה"ל סמ"ג ל' רמ"ב טוש"ע יו"ד סימן רל"ד סי"ב: אם ארחץ. מיי' שם ה"ה טוש"ע שם סי"ה: ב ואלו הן. ע"מ פ"ב ע' יומא' פי"א ה"ל: אמרה. מיי' שם כ"ו סמ"ג שם טוש"ע שם סעי' מ':

שנויי נוסחאות

דברים. בד"נ ובכי"ק ובמס"ר נדרים. ואם לא. בד"נ ובכי"ק אם לא וכן בסמוך. אר"י. עי' רא"ל. ב(יכול)להפר. בכי"ק יפר ולית. מדינה. בכי"ק ובמס"ב מדינה זו. וכ"ה במס"ר (וכס הפדינה) ועי' הוי"ע. חנוני. במס"ר החנוני. ואם לא. בכי"ק אם..

ראשון לציון

פי"א א במשנה א"ר יוסי לשנא אמר ר' יוסי מי קלא שריך ביאור שהרי ר"י פליג אתי"ק. ומצאתי שוב בתוס' בתובות ע"א ע"א כתבו ד"ה הכי גרסינן ר' יוסי אומר אין אלו נדרי כו' וכן עוד לעיל בתוס' הסמוכה ד"ה ר"י אומר אין אלו כו': **תוי"ט ד"ה ואלו** נדרים כו' והשיב דכיון שלא מוכר בשני התלמודים ותוספתא כו' לומר בתלמוד בבלי ותלמוד ירושלמי:

לקוטים

ב תוי"ט ד"ה פירות וכו' כתב הר"ן וכו' כתב הרמ"ן על דברי הר"ן ז"ל ג"ל דגרעה עפי' בבמדרש מלאותה מדינה א"א לו אם לא שיביא מחוץ למדינתו אבל בהנוני אפשר שיוציא שיקיפו ובהא דלא פליג נדיהה במדינות דמדינה זו ק"ו מחנוני המקיף ע"כ פי' לפירושו דודאי גרעה הכיא דחנוני מהכיא דמדינה דבמדינה הוי בודאי ע"ג דלא יוכל בשום פנים להביא לה מחוץ אם לא שיעצר להביא לה מחוץ למדינה והוא לא יוכל להעצר בזה ונמצא היא מתענה אבל גבי חנוני אע"ג דזה מאמינו ומקיפו אפשר שבנקל יוכל הנוי אחר טוב שיקיפו ואי בשא מיקל ר"י כ"ש במדינה ובהא ת"ש דלא פליג ותני בדידיה במדינות עצמן דחנוני הוי רבותא ומכ"ש ק"ל מדינה זו והוצרכתי לבארו מפני שראיתי להב"ד שכתב שאינו מבין דברין. (ס"ל):

באי"ד אבל הר"ב וכו' למלן דגרים הכי י"ל כמ"ש רש"י דהוא ז"ל ג"כ גרים מדינה זו אלא שכתב דמפורש בברייתא דר"מ אם יש לו חלק בכן זהו עינוי נפש אין לו חלק בכן אינ

עלי

ג קונם כו' ויבינה כו'. פ"ג ב"ג מ"ו: שם פ"ו ה"ו פמ"ג שם ש"ש"ב זש פרק ס"ל ומ"ה:

שנויי נוסחאות

ג שאיני נהנה. בכ"ק ובמשב"ב שאני..; בד"ל ובכ"ק ובמשבי"ר נהניה.

לקוטים

אין אלו עניי נפש ע"כ מרמ"ל דכיון דאין לו תלוי בהן לא דמי לתמוני דפרנסתו ממנו ולכך אע"ג דכ"י בני בהמה במדינה אין לו חלק אסר. (מ"ל): הר"ב סר"ה הרי וכו' ובכתהלמן וכו' ונראה מדבריו במיר שמתרים' חייל מדרא עלה דומיא דבתהלמנה ולא מסקי הכי בגמ' וכמו בפירש"י והר"ן כלומר שבתגרשה ממי הוא הפרטו הפרט כל זמן שלא נשאה לאחר דעדיין היא לאויה להוור ואפשר דמשום הוא דתשמיש נקט הר"ב הכי דבהוא שייך לומר בן דמיד לאסורה בתשמיש דהיינו לישא לאחר שאם נשאה הו לא חזיא ליה אלא דמ"מ הא"ל לפרש משום כחול וכוב דאיתי בקידמני התוי"ט לקמן מסנה ד' על ל' הר"ב שלריך לפ' דוקא אם תיכבה אלא שהוא כן ממשמעות ל' הר"ן דהתם ולא ידעתי ל"ל למר למיהדר בתר דיוקי והו"מ לאתויי מסקנא דגמרא ערוכה. (ש"ל): תוי"ט ד"ה דר"י וכו' ובעמוס קבס וכו' כיאר הר"ן בלאלו ים רפואה משא"כ בעמוס ול"ל דשוולה אלו דוקא דא"כ אם הר"ן מבסה מאור עינו. (מ"ל):

ואיהו נופיה אמר אלו הן נדרי עניי נפש לשה לי למתני תו הרי זה יפר דברי רבי יוסי אלא להשמועינן מכאן ואילך נמי רבי יוסי הוא. וכתב הר"ב ואינה הלכה וכ"כ הרמב"ם בפירושו. ועיעמא כדכתב הרא"ם והר"ן דכיון דמשנ"ה תנן דברי ר' יוסי להשמועינן דכולהו פירקא ר' יוסי הוא הלכך לאו סתמא עיבהו. דתימא דהוה מחלוקת ואחר כך סתם והלכה כסתם.

ג קונם שאיני נהנה לבריות יב) **אינו יכול** לאלא הרי הוא כאילו הוא שונה בכולהו דברי רבי יוסי. ומה שכתב הר"ב כל נדר וכו'. ואפילו שעה אחת הייגו טעמא דזה שכתב לעיל דיוול של יום א' לא הוי ניוול לרבי יוסי דהא לרבנן הוא ניוול ה"ה של שעה אחת דל"ם וכ"כ הכ"מ. ומ"ש וכן מפר נדרים ושבועות שביגו לגיהה. יליפינן מדכתיב (במדבר ל') בין איש לאשתו בין אב לבתו. ומ"ש כגון אם נשבעה או נדרה שלא תאכול ושלא תתקשט. תמיהה טובא כיון שאין הלכה כרבי יוסי והרי לרבנן כל קישוט הוי בכלל עניי נפש. ואפילו לר"י כתב הר"ב דלא פליג בנשבעה. ועוד דמידי הוא טעמא דלא פליג בנשבעה אלא משום דשבועה ליכא תגאה גבה אלא שבועה דלא ירחץ לעולם קאמר ובהא לא פליג. וא"כ הכא דסתמא קאמר ולא התנה שנשבעה ונדרה לפי שעה אם כן אף רבי יוסי מודה דהוי עיניי נפש. ומה שכתב הרמב"ם בפירושו הכל מודים בנדרים שביגו לגיהה יפר כגון בנשבעה על עניין מעניני הקישוט י"ל שכתבו לקשוטי פנים של מטה. והייגו דדייק לכתוב עניין מעניני כו' ונדע שהרי תשמיש הכניס ג"כ בדברים שביגה לגיהה. שכתב ומה שתלוי בעניין התשמיש. ולקמן בסוף הפרק כתב פלוגתא ולרבנן יפר הכל. אלא דהכא בעניינים התלויים בתשמיש. לא תשמיש עצמו. אבל דברי הר"ב שתמוין ומשמע ודאי דבכל כיחול וקישוט קאמר ועיין מה שהכתוב בסוף פרקין ובמשנה ד' מנדר אים לאשתו ע"כ. ולדידיה איכא למימר דכרבי יוסי כ' כן ודרבי יוסי אף בנשבעה חולק וכן בנדרים דלעולם. ובכולהו סובר שאינו אלא דברים שביגו לגיהה. וכן סברת הרא"ם והר"ן. וז"ל הרא"ם רבי יוסי לא מבטיח קאמר ל"מ ניוול דחד יומא דלא הוה עניי נפש אלא אפילו רחילת עולם לא הוי עניי נפש. ע"כ. וכמהלקותם ברחילה כן מחלקותם בקישוט. וכמו שכתב הרמב"ם בפירושו וז"ל. ולפי זה הפירוש ג"כ מה שאמר אם אתקשט לא אתקשט ע"כ. אבל גם לדברי הרמב"ם קשה אף ע"פ שנאמר שבחבורו חזר בו ופסק כרבי יוסי וכדעת הרמב"ן שכתב הרא"ם ומטעם דבגמרא איבעיא להו אליבא דר"י. אי קאמר אין בהם עניי נפש הא משום דברים שביגו לגיהה הויין אי לא ומדאיבעיא לן אליבא שמע מינה דקיימא לן כוותיה. ע"כ. אבל קשיא דא"כ ברחילה נמי לפסוק כוותיה. ולא מצינן כן בדבריו בחבורו אלא איפכא. שהרי הוא מוסב לרחילה בהדי אילה ומתיה שחשבן לנדרי עניי נפש. והכ"מ לא העיר בזה כלל. אבל בב"י סימן רל"ד כתב וז"ל ויש לתמוה למה בקישוט פסק כרבי יוסי וברחילה פסק כרבנן. ואפשר שהוא ז"ל מפרש דכי תנן אמר רבי יוסי אין אלו נדרי עניי נפש לא ארחילה קאי אלא אקישוט. והא דאמר אין אלו נדרי כו' בלשון רבים היינו משום דקישוט הוו גווני טובא כחול ופרכוס. ועוד דמשום דתנא קמא אמר בין נשבעה שלא להתקשט בין נדרה מיפר משום עניי נפש. אתא איהו למימר דליתא. אלא בין נדר בין נשבע אינו מפר משום נדרי עניי נפש. עכ"ל. ואכתי קשיא לי דמי הכניסו להרמב"ם לחלק בכך ואדרבא סוגיא דגמרא רהטא דנקטא לפלוגתייהו דר' יוסי ות"ק בעניין רחילה וכמו שכתוב בפירוש הר"ב והרמב"ם. ואפשר לי לומר דבגמרא איתא ורמי דר' יוסי אדרבי יוסי מעין של בני העיר וכו'. רבי יוסי אומר כביסתן קודמת לחיי אחרים. השתא כביסה אמר רבי יוסי יש בה לער. גוף כולו לא כ"ש. ומשני אמרי אין. כביסה אלימא לרבי יוסי. דאמר שמואל ערביבותא דריבא מתיא לידי טוירא. ערביבותא דמני מתיא לידי שמימותא. ערביבותא דגופא מתיא לידי שיהגא וכיבי. כלומר ושעמוס קבס מכולן. ואיכא למימר שסובר הרמב"ם דשיגויא דחיקא הוא ולא סמכינן עליה. ודסברא דרומיא עדיפא לפי שהכם שיהגא וכיבי קרוב יותר לבא ע"י מניעת הרחילה. ממה שיבא שעמוס ע"י מניעת כביסה. ולפיכך שמעת מינה מהברייתא דאית לי' לרבי יוסי דרחילה הוה עניי הגוף במכל שכן דכביסה ולפיכך יש לפרש המשנה ג"כ דלא פליג אלא אדסמיך ליה והייגו קישוט אבל לא ארחילה. וסוגיא דגמרא דרהטא ונקטא פלוגתייהו דר"י ורבנן ברחילה הייגו מקמי דאתמר ההוא רומיא והשתא לרבי יוסי אפילו ברחילה דיומא לא פליג. דכולה מלתא דוקא בקישוט הוא דקאמר. ולפיכך פסק הרמב"ם ג"כ בחבורו דאין בין ניוול דחד יומא. לניוול לעולם. ואלא מיהא הא כדאיתא והא כדאיתא דרחילה הכל משום עניי נפש. וקישוט הכל משום דברים שביגו לגיהה. ומעכשיו אע"פ שדברי הרמב"ם פרירין וקיימין אכתי דברי הר"ב בתמיהתן הן עומדין מכל הני קושיות שהקשיתי עליו. ול"ע: **ג** קונם שאני נהנה לבריות. לשון רש"י קונם יהא עלי כל מה שאני נהנה לבריות. וגם הרא"ם והטור סימן רל"ד העתיקו שאני: אינו יכול להפר. פירש הר"ב שאין זה מנדרי עניי נפש שהרי יכולה להתפרנס מכל בעל מרובים לזמן מוטעם. וכל מתני' דהאי פירקא אזלא כותיה ואינה הלכה. אלא הבעל מפר כל נדר שיש בו עניי נפש בין של יום אחד ואפילו שעה אחת. בין של זמן מרובה. בין עניי גדול בין עניי קטן. וכן מפר נדרים ובשבועות בדבר שביגו לגיהה. אף על פי שאין בהם עניי נפש. כגון אם נשבעה או נדרה שלא תאכול או שלא תתקשט. וכן אם נדרה שלא תאכל מפירות מדינה זו הבעל מפר שטורה הוא לו להביא לה פירות ממדינה אחרת. והני דברים שביגו לגיהה. ומה בין נדרים ושבועות שביגו לגיהה. לנדרים ושבועות שיש בהן עניי נפש. נדרים ושבועות שיש בהם עניי נפש. מפר לעצמו ולאחרים. כגון אם נדרה שלא תאכל בשר ולא תשתה יין מפר לה והיא מותרת לאכול ולשתות ואפילו לאחר שתתאלמן או תתגרש ותנשא לאחר. ונדרים ושבועות שביגו לגיהה. כגון אם אסרה עליה תמיד על כל אדם לעולם או שלא תאכול ותתקשט לעולם. מפר חלקו ותהא משמשתו וכוחלת ומתקשטת כל זמן שהיא תחתיו. וכשתתאלמן או תתגרש תהיה אסורה בתשמיש כל אדם ולכחול ולהתקשט. וכן כל כיולא בזה: **ג** קונם שאיני נהנית לבריות אינו יכול להפר. שאין זה מנדרי עניי נפש שהרי יכולה להתפרנס מכל בעל דבעל לאו בכלל בריות הוא. והא מתניתין נמי רבי יוסי היא ואין כן הלכה. כדפרישנא לעיל. ולא מיבעיא אי אמרה קונם שאני נהנית לבריות שאסרה הנאת כל הבריות עליה. שהוא מיפר משום נדרי עניי נפש אליבא דחכמים. אלא אפילו אמרה קונם שאני נהנית לפלוני שלא אסרה עליה אלא הנאת אותו פלוני בלבד.

הבעל

יכין תפארת ישראל יכין

עלי אפילו אינו תמוני הו"ל נדרי עניי, ולרמב"ם הו"ל דברים שביגו לגיהה [שם רל"ד ס']: יב) ר"ל ממה שייך לבריות: דיכולה

www.daat.ac.il www.hebrewbooks.org

הבעל מיפר משום דבריס שביבו לביבה שטורח הוא לו כשלא תהנה מאותו פלוני. והתורה אמרה בין איש לאשתו כל דבר שבין איש לאשתו הבעל מיפר: ויכולה ליהנות בלקט שכחה ופיאה. ה"ק. ועוד טעמא אחריבא. שקונס שאני נהנית לבריות אין הבעל מיפר שהרי יכולה ליהנות מלקט שכחה ופיאה שאינה נהנית מן הבריות. דמתנות עניים מיבהו ומגלא שאין כאן עיטוי נפש: קונם כהנים ולוים נהנים לי. לי היכי דקונס שאינו נהנית לבריות מותרת במתנות עניים הכי נמי המודיר כהנים ולוים מנכסיו מותרים במתנות כהונה ולויה: **ד** קונם שאיני עושה על פי אבא. הקדש יהא כל מה שאני עושה מלבוא ע"פ אבא כאמר שלא יוכל אבא ליהנות ממעשה ידי אינו יכול להפר שאין זה דבריס שביבו לביבה ובהא מודו כולי עלמא שאוסרת הנאתה על פלוני אין הבעל מיפר. וכן הלכה: על פיך אינו צריך להפר. משום דמשעבדא ליה ואע"ג דהקדש מוציא מידי שעבוד אלמוה

בעל. וכתב הר"ן וכי תימא דהא ודאי בעל אין פרנסתו אלא מן הבריות. וה"ל בריות כחנוני שאין פרנסתו אלא ממנו דאמר יפר. לאו קושיא היא דהתם אסר לה לפירות חנוני אפילו בזמן שמביאים לה בעל. הלכך יפר. אבל הכא לא אסרה אנפשה פירות הבריות אלא הנאת הבריות הלכך כל היכא שהבעל יוקח אותם מותרת בהן שאינה נהנה מן הבריות אלא מן הבעל. ע"כ. וכ"כ הרא"ש: ויכולה היא ליהנות בלקט וכו'. כתב הר"ב ה"ק ועוד טעמא אחריבא כו' שהרי יכולה ליהנות כו'. גמרא. וכתבו הרא"ש והתוספות. וקשה גבי חנוני אמאי יפר והרי יכולה ליהנות מלקט שכחה ופיאה וי"ל דמיירי בימות הגשמים דליכא לקט שכחה ופיאה. ע"כ: בלקט שכחה ופיאה. אפי' טובת הנאה [דאסריבן לקמן] ליכא בהו. דדוקא היכא דכתיב נתיבה שיך טובת הנאה. הרא"ש. ומהאי טעמא מפרש בגמרא דלא תבן נמי מעשר עני משום דלא פסיקא ליה דדוקא במתחלק בתוך הגדות דכתיב גביה והנחת בשעריך שרי לה לאתהנויי. אבל במתחלק בתוך הבית דכתיב ביה נתיבה ונתת ללוי ולגר וכו' אסור לה לאתהנויי. והא דבפ"ח דפיאה משנה ה' משמע דמתחלק בגורן לאו לכל מי שירצה [הוא] אלא לכל הבא לגרן לחלק לו בעל כרחו משא"כ בביתו שמתחלק למי שירצה [הוא]: קונם כסיס וכו'. אין זה חלוי בגדר אשה ואמרו בכאן לדמיון הדין ממה שאמר שמי שנדרה אלא ההנה מן הבריות יכולה היא ליהנות בלקט שכחה ופיאה שזה ממתנות העניים אמר גם כן המודר שלא יהנו ממנו הכהנים והלוים כו'. הרמב"ם: יטלו על כרחו. ובגמרא אלמא טובת הנאה אינה ממון. אימא סיפא כהנים ולוים אלו. יטלו אחרים אבל לאילין) לא. אלמא טובת הנאה ממון. ושני רבא שאני תרומה דהיינו טעמא דיטלו ע"כ משום דתרומה לא חזיא אלא לכהנים ואין דאתא למסרי עליה שויא כעפרא בעלמא. ופירשו המפרשים דלעולם טובת הנאה ממון ומשום דכיון שאסר כל הכהנים בהנאה אי אפשר ליתנו לשום כהן ואין לו בהם טובת הנאה יא"א לעבדו לעלמו [וכן במעשרות אע"ג דשרי לזרים מ"מ נתינת מעשר לגוי היא] הלכך הוו כאילו אינם שלו. אבל סיפא כיון שיכול ליתנו לאחרים יש בהם טובת הנאה. ע"כ. והא דמוכח מפירש הר"ב דספ"ב דקדושין דטובת הנאה דתרומות ומעשרות אינו ממון. כתב הכ"מ בפ"ז מהלכות נדרים דמלא כתוב שם לחלק בין טובת הנאה דמודר הנאה לטובת הנאה דעלמא. מתני' עצמי. חדא דהא ס"ל דאפילו ויתור אסור במודר הנאה וסתם לן תנא דמתניתין בחלת דוכתי בהאי מסכת הכי. ועוד דהא חזינא מלתא דאסורי הנאה אפילו [לתתו] בהנאה אסור דאילו יין נסך אם נגע כותי ביינו בכוונה אסור בהנאה ואפילו לתתו לכותי. ה"נ גבי מודר הנאה כיון דאסור להתהנויי מינים אסור לתת התרומות אע"פ שאינם שלו ויש לו ליתנם על כרחו ואפ"ה אסור ע"כ. ועיין במ"ג פ"ג דפסחים ועיין במשנה י' פרק ט' דב"ק שם כתבתי דלהר"ן יטלו דוקא. אבל לתת בידים לא ולב"י אפילו לתת בידים: יטלו אחרים. ולא אלו ועטעמא משום דאיך בהו טובת הנאה. וכדכתבינן. ולהכי לקט שכחה ופאה ומ"ע דגורן דלא שיך בהו טובת הנאה כלל הכן דיכולה ליהנות ואע"ג דהוי כמו האומר אלו שהרי לא נאסרו אלא לאשה זו מחמת נדר עצמה אלא טעמא משום דלא שיך בהו כלל שום טובת הנאה ולהכי לא תנן נמי עניים כהנים לי ולפיכך אני תמה שהרמב"ם בפ"ז מה"נ וכן המור סימן רכ"ז כתבו אמתניתין דקונם כהנים ולוים וכו'. וכן הדין במתנות עניים ולומר לקט שכחה ופיאה ומעשר עני וכ"כ ב"י והרי לא שיך בהו טובת הנאה כלל אין ממעשר עני שבבית הואיל והאשה המודרת הנאה מהבריות יכולה ליהנות ממנו. וא"ע: **ד** קונם שאיני עושה וכו'. פירש הר"ב הקדש יהא כל מה שאני עושה וכו'. וכן העתיקו הוספות והרא"ש בפסקיו. שאני. וכן בסיפא. והתוספות פ"ה דכתובות דף נ"ע כתבו בזה וכבר כתבתי דבריהם ברפ"ק בדבור שאיני אוכל. והא דאילטריך הר"ב לפרש קונס הקדש משא"כ בכולי מכילתין משום דבעי למיפרך עליו. ואע"ג דהקדש מוציא כו'. אבל עיקר לשון קונס כיעוי קרבן כדתנן ריש מכילתין. ומיהו קרבן הוא הקדש: על פיך א"ל להפר. כתב הר"ב משום דמשעבדא ליה ואין להקשות והרי יכולה אשה לומר איני ניזונת ואיני עושה כמו שכתבתי במשנה ד' פרק ה' דכתובות. דהא לא אמרה אלא איני עושה ולפיכך (לא) הויא כמפקעת מידי שעבוד שאינה יכולה וכבר כתבתי בזה ברפ"ז דכתובות. ומ"ש הר"ב ואע"ג דהקדש מוציא מידי שעבוד. והא דתנן במשנה ב' פ"ו דערכין דאין הקדש מוציא מידי שעבוד מלוה. התם הקדש דמים והכא קרבן דקדושת הגוף הוא. כן פירש"י פ"ה דכתובות דף נ"ט

*) לפיהו בגמ' לאני וכן תקנו בתוי"ט במתניתין המדפיס.

ע"ב

יבין תפארת ישראל יבין

יג) דיכולה ליהנות מבעל שאינו בכלל בריות [שם ס"ד וס"ה]: יד) שאין הפקר, ואינה נהנית בהן מבריות. ואע"ג דמותרת ליתן מהבעל, והרי עשיר הוא ואיך מגזל עניים. י"ל דסיפא מיירי בשהבעל עני, או בנתגרשה דאז אסורה גם מבעל: טו) ר"ל האומר קונם וסי' וא"א דאיירי באשה, דהרי כל פירות שדותיה של בעל הן, רק בתן לה אחר על מנת שאין לבעל רשות בהן, וזה אינו מעיי, רק איידי דנקט לעיל שתהנה מפאה נקט נמי הך דדמי לה: טז) אבל לא יתן להם [בך נ"ל נפי מה דמסיק הש"ס דמתני' ס"ל טובת הנאה ממון, ואע"ה

מותרים בתרומתו, דמדאמר הנאתו על כל הכהנים, למי יתן התרומה, שרי לא חזי לי', לפיכך הו"ל התרומה לגדולי' כעפרא בעלמא, וכאילו אינה שלו, לפי מה דמסקינא קא זבי, והא תינח בשלקחו הם מעצמן, אבל בנותן להם הוא, שדר הוא ואתשבי' כדידי' ומהנה לה], וכ"ש לקט שכחה ופיאה דלא כתיב בהו נתינה, וודאי מותרים ליטול בע"כ [רכ"ז ג']: יז) נקט יעלו. לריוקא, דאותן שהדירן, אפילו בשעילה אסור: יח) ר"ל הקדש יהיה מעשה ידי לאבא וכו': יט) דאינה משועבדת לה: כ) דמשועבדת לו, ואף דהקדש קדושת הגוף מוציא משעבוד. שעבוד הבעל

קונם בהנים. יטלו' נמאי ע"ר ה"ב קדושין פ"ב ה"ע. מיי' שם ה"ל ממ"ב שם מ"מ שם ם"ו רכ"ז ם"ג: **ד** קונם. פ"ה פ"ל מיי' שם פ"ל ה"ל ממ"ב. ע' המ"ב מוש"ם שם ם"ו בנ"ל מפ"ל ע': שאיני עושה על פיך. ימנות ל"ב ע"ל כתובות ל"ע ע"ל ס"ו ע"ל ע' פ"ל קדושין כ"ב ע"ל:

שנויי נוסחאות

ובשכחה ובפאה. במכב"ב שכחה..וכ"ה בד"נ (ובס ופאה): יטלו. בד"נ יטלו כהנים ומיותר. **ד** שאיני. בכי"ק ובריב"ף שאני וכן בסמוך. ועל פי אביך כו'. בד"נ על בכל הענין.

לקוטים

ג תוי"ם ד"ה ויכולה וכו' וכתבו הרא"ש והתוס' וכו' דברי התוס' אין אמורין אלא לאוקמתא דרבא דס"ל לעולם בעל בכלל בריות הוא ומה טעם קאמר מה טעם אינם יכולה לפר מפני שיכולה ליהנות מלבו"פ וגם הר"ן כ"כ אהניא אוקמתא והתם ודאי קשיא דכיון דכל טעמא דמתני' לא הויא אלא משום לקט א"כ ק' דלישני כ"נ גבי חנוני ולריכים להא שיוויא אבל לאוקמתא דעולא והיא היא מה שפי' הר"ב דמדא ועוד קאמר לא לריכים מידי דמשיקרא ל"ק מתנוני כמ"ש הר"ן וז"ל בעל לאו בכלל בריות ומ"ה לא יפר ועוד דאפילו בעל עני הוא אינו יכול להפר מפני שיכול ליהנות בלבו"פ ומבעל נמי לא מהסלא דאי מתסלא כיס משום שיכולה ליהנות בלי שו"פ בלאוד לא אמרינן דלא יפר דלא גרעי בריות ובעל מתנוני אלא היתה פרנסתו אלא ממנו דקי"ל יפר ע"כ וא"כ התוי"ט שהביא דברי הר"ב דחדא ועוד וכו' ועליהם הוסיף האי קושיא והאי פירוקא אחר המחילה אלי תניא בדלא תניא דלפי' הר"ב ל"ל לכ"ז כדאמרן. ועל מאי דנקט הר"ב לאוקמתא דעולא אינא לאידך אמאי שביק לדרבא דבתרא הוא והיה עולה על דעתו לומר דמשום דאיכא רב נחמן דס"ל נמי כעולא לעניין דינא דבעל לאו בכלל בריות והוו רבים לגבי דרבא מיהו לא יתקן דהא תוי' בכמה דוכתי להפוסקים ז"ל והר"ב מבלגה דהפסי סברא דבתרא אע"ג דרבים מקמאי פליגי עליה ושוב ראיתי להרא"ש ז"ל שכתב ואע"ג דרבא בתראה הוא מ"מ הלכה כר"ב רבו וכ"פ הרמב"ם ז"ל ומ"מ דעת הר"ב לא מתיישבא בהכי דאיכ הו"ל למיקנא כאוקמתא דר"נ דמפרש

דפ"ק

www.daat.ac.il www.hebrewbooks.org

ריב"נ אומר יפר. פ"ם ע"נ ירושל' פ"ח ה"ח מיי' שם ה"ז פכ"נ שם טוש"ע שם סעי' ע"ח ומוס"ע שם סעי' ס"ח ס"נ: **ך** נדרה אשתו. ע"ע פ"נ מיי' שם פי"נ הל"ח סמ"ג ע' רמ"נ פוס"ע יו"ד ס"י רל"ר סל"ח: **ך** אסרה. פ"ז ע"ח:

שנויי נוסחאות

אסורה עליו. בד"ל ו כ כ י"ק וכמסכי"ל אסורה לחזור לו. **ה** (נדרה) בקרבן. במסכי"ל התאנים. במסכ"ל מתאנים בד' ניוון דטיעמ בתאנים ולינו נכון. (נדרה) מן הענבים. בד"ל וכמסכי"ל ליתא. **ך** (אלו). בד"ל ליתא ושי' תוי"ט.

תוספות רע"ק

פי"א ד [אות סז]

תוי"ט ד"ה שמא ינרשנה כו' ותקשה דא"כ במקדיש כו'. יותר הו"ל להקשות על סברת הר"ן מדברי הש"ס עצמו בסוגיא דכתובות דף נ"ח דפרכינן על ר"ל והא לא אמר הכי כו' ומאי פריך הא ביון דהזכיר שם ידים מסילא הוי באומר יקדשו ידיך וצ"ע:

לקוטים

דס"ק מנגרסא יכולה ליהנו' מלבו"ם ואמלי נקט לדעולא. ועל מ"ם הרא"ם ליכא למידק טובא הדא דסיכון מלין דר"ל רביה דיבא וכלא רבא בר נחמני הוה רגיל ור"נ מתנב בדור אחר דקשים מיניה ומלי קאמר דהלכה כר"נ רבו ולי מטום דקדיש ליה א"כ בעלת בלון דמאניי ורבא ואילך הלכה כבתרלי דבגלמא אילו הוה לגבי רבו ממש לאכתן מלן דס"ל דלגבי רבא כמו לע"ג דבתרלה מ"מ אין הלכה כתלמיד במקום הרב אבל הכא קשיא וע"ק טובא להרא"ם ז"ל מדידיה לדידי' דגבי ליית פסק בהל"ק כרבא מטום דהוי בתרא לגבי ר"נ והיינו שלא כדבריו דהכא והיה נ"ל לומר דפסקינן כר"נ מטום דכיון דהס"ם מייתי מילתיה אחר מלתא דרבא לע"ג דקדיש ליה ס"מ דנשי הס"ם למיעבד מסקנא לוותיה אך זה אינו שוה לדברי הרא"ם וכ"ם לדעת הר"ב. (ש"ל):

ע"כ: יפר שמא תעדיף עליו יותר מן הראוי לו. בפ"ה דכתובות במשנה ד' כתבתי דאם מעלה לה מעה כסף המותר שלו והייט דכתב הר"ן דהעדפה דהכא מוקמינן בכתובות בהעדפה שע"י הדחק וכהא פליגי דת"ק ס"ל דאפילו אי העדפה גמי דידיה: שמא ינרשנה. פירש הר"ב ואז יחול הנדר ותהא אסורה לחזור לו דכיון דמדינא חייל אי לאו דאלמוהו רבנן לשיעבודיה. כי אלמוהו ה"מ דכל היכא דקיימא קמיה לא ליחול אבל נתנרשה כאילו חייל משיקרא דמי כיון דמדינא ראוי לחול. הר"ן. וכ"כ התוספות. ומשמע דהפרש מועלת לאחר הגירושין ולהכי מ"ש הר"ב בסוף משנה ב' דמתנרשה אסורה בתנאים כל אדם היינו בהס תנאא אבל קודם שתנשא מותרת לחזור לו שהרי הופר חלקו. וכ"כ הטור סימן רל"ד. ומ"ש הר"ב בלומרה יקדשו ידי לעושיהם. פירש לעוביהן*) להקב"ה שעשאן אבל אין לפרש למלאכתן דא"כ הל"ל למעשיהן כדאשכחן ספ"ק דנדרים [ע"ש בפירש הר"ב]. תוספות פ"ה דכתובות דל"ח ופרק האשה רבה דל"ג. וכתב הב"י דלאו למימרא שהיא מקדשת מעשה ידיה לגמרי עשקינן דא"כ מאי קושי שאני עושה על פיך דקתני שאני עושה הקדש מכשי ליה אלא הכי פירושא באומרת יקדשו ידי לעושיהן על פיך. כלומר שידיה יהיו אסורין על פיו להקדש ע"כ. ולפי מ"ש בספ"ק גבי קושי פי מדבר עמך שכיון שמזכיר הפה הוי כאומר תקדש פי לדבורי. א"כ דאמרינן באומרת יקדשו ידי לעוביהן. לאו דוקא באומרת אלא נעשה כאומרת כיון שהזכירה הידים כלומר אם אמרה קושי מעשה ידי שאני עושה לפיך. וכ"כ הר"ן בעלמו לעיל פ"ב ד"ז ע"ב ועיין מ"ש שם במשנה ב'. וז"ל הרמב"ם בפי"ב מהלכות נדרים אמרה יקדשו ידי לעוביהם או שנדרה שלא יהנה במעשה ידיה כו'. אבל צריך להפר שמא ינרשנה וכו'. והייטו נמי מהאי טעמא שכשנדרה וזכירה ידיה נעשה כאומרת יקדשו ידי כו'. כך נ"ל. ואני תמה מאוד על הר"ן. שתמה בזה על הרמב"ם. במה שאמר שכשנדרה שלא יהנה במעשה ידיה שצריך להפר והא דבר שלא בא לעולם הוא ע"כ. וגם הכ"מ נדחק בישוב זה. והרי הר"ן הוא בעל סברא זו בעצמה דכיון שהזכירה הידים אמריקן נעשה כאומר וכו'. ומאי קשיא ליה. וגם הרא"ש והתוספות והטור יו"ד סימן רי"ג כתבו דנעשה כאומר וכשם כתב ב"י שכן סברת הרמב"ם לפיכך אין תפיסה כלל על הרמב"ם בזה. אבל אי קשיא הא קשיא. דהא תנן במשנה ד' פ"ה דכתובות המקדיש מעשה ידי אשתו וכו'. רבי יוחנן הסנדלר אומר הולין וטעמא משום דאין אדם מקדיש דשלב"ל וכן הלכה והטעתיקו הרמב"ם בפ"ו מהלכות ערכין וכשם כתב דכי אמר יקדשו ידיך לעוביהן דקדיש. *ותקשה דא"כ במקדיש מעשה ידיה נמי ליקדש כיון שהזכיר הידים. אבל הטור בא"ה סימן פ"א לא העתיק אלא המשנה ולא כתב דיקדשו ידיך לעוביהן דקדיש משמע ודאי בין כך ובין כך ס"ל דלא קדיש. וטעמא נראה ודאי דס"ל דכיון שהיא יכולה לומר אינו מיזונת ואינו עושה הלכך אינה משועבדת לו ולפיכך אינו יכול להקדיש אפילו כי אמר יקדשו ידיה לעוביהם מ"מ אילו היו המעשים ר"ל מה שעשתה היו בעולם כבר זכה בהם ויכול להקדישם אבל ידיה אינו יכול להקדיש. ובכבר הביג הר"ן בזה על הרמב"ם דהיאך יכול להקדיש ידיה כי אמר יקדשו ידיך לעוביהם והרי אינם משועבדים לו. וכל מה שכתב הכ"מ ביישובו נ"ל שאינם עולים כלל לעיקר הקושיא ודעת לנבון נקל. ואין להאריך בכאן. גם בב"י כשהעתיק דברי הר"ן בזה. לא הביא עליהם כלום. אבל נמצא עכשיו שלא בלבד קושיות הר"ן שעליו. מטעם שאין ידיה משועבדים לו. שיש ג"כ להביג עליו מימה ובאה באותה הסבא עצמה דא"כ כשמקדיש מעשה ידי אשתו נמי תקדום [ומ"ש הר"ב] ["והלכה כריב"ן. גמרא]:

ה ושבור שנדרה בתו. והפר לפס בתו. רש"י: הרי זה יחזור ויפר. כתב הר"ב דהפרה בטעות וכו'. וגם שיכון לנדר שנדרה דכתיב ושמע אביה את נדרה עד שידע איזה נדר נדרה. וז"ל הרמב"ם ועל הדבר שנדרה עליו ושידע הדבר שנדרה הראוה ג"כ למה שאמר ושמע אביה את נדרה. ע"כ. לפי שיש שני שנויים אם על איזה דבר שנדרה כלומר או תאנים או ענבים ואם באיזה דבר נדרה כלומר או בגזיר או בקרבן. ואפשר שז"ש הר"ב לנדר שנדרה ר"ל על איזה דבר נדרה או תאנים או ענבים וז"ש שידע איזה נדר נדרה ר"ל אם בגזיר אם בקרבן. אבל מ"מ דמיקא ליפנא שכתב הראוה בין שתי החלוקות ואיכא למטעי שאינן אלא הלוקה אחת. והשניה חוזרת על הראשונה לביאור הראוה: **ך** תאנים וענבים וכו'. עיין משנה ח' פרק ו' דברכות מ"ש שם: אלו שאינו טועמת. יש לדקדק למאי תנא כל הריסות זה. א"ל ליתני שאינו טועמת בלבד כמו בסיפא. ולכן הרמב"ם בפרק

*) ועדה"כ ושמת ישראל בעוביו (תהלים קמ"ט). ועי' ביוסתן שם.

אלמוה רבנן לשעבודא דבעל שאין הקונם מופקע שעבודו: יפר שמא תעדיף עליו יותר מן הראוי לו. והשקדם אל על החלק העודף שאינו תחת שעבודו לפיכך צריך להפר והשפרה מועלת בו משום דהוי דברים שבינו לבינה שאי אפשר שלא יתערב אותו העודף בשל בעלה:

רבי יוחנן בן נורי אומר יפר שמא ינרשנה. ועיקר מעשה ידיה צריך הפרה שמא ינרשנה ויפקע שעבודיה דבעל ואז יחול הנדר ותהא אסורה לחזור לו. והלכה כריב"ן ובאומרת יקדשו ידי לעוביהם הקדש: **ך** הרי זה יחזור ויפר. דהפרה בטעות לא הויא הפרה עד שיכון לאסה שנדרה דכתיב (במדבר ג') לא הגיע אותה עד שתהיה ההפרה לעצמה של המודרת. וגם שיכון לנדר שנדרה

יבין תפארת ישראל יבין

הבעל אלמוהו רבנן שפי: בא) ע"י שתדחק מ"ע יותר ממה שמשועבדת לו, ושמא יתערב קלת מזה בשל בעל, ות"ק ס"ל דאך העדפה של בעל הוא: כב) ועי"ז יפקע שעבודו של בעל ויחול הנדר אבל משום העדפה, כת"ק ס"ל, ואף באופן שאסור לנדרם חייסין שנדרם, וכשיחזור ושאלה יבוא לידי מכשול במעשה ידיה. מיהו *באופן דאסור לנדרם, מ"ל להפר לריב"ן: כג) דאין יכול ליזהר בטחיתה ואפיתה וכדומה. ואף דאין אדם מקדיש דבר שלא בא לעולם. הכא מדהזכירה הידים, הו"ל כאומרת יקדשו ידי, והידים מיתנהו בעולם: בד) והפר לשמה: כה) דהפרה לו קיום בטעות לא מהני, מיהו בהפר סתם נמי שתהיה, או שנודע לו תוך כדי דבור לטעותו, והתרלה בלב גם בהפרת נדר של זו, מהני [פס ל"ב]. [וי"ל דאולו ג' בני לא זו אף זו קתני, לא מצטיי' בתאתו ובתו שהיה זה הטעות בנוף הנודר, ולא מצטיית בגזיר וקרבן דהיה הטעות בתוקר הנדר, אלא אפילו בתאנים וענבים שלא היה הטעות בנודר גם לא בתוקר הנדר, רק במה שנדר אפ"ה

* נ"ל נכון לתאר להחזירה הנ"מ אליהו פוסק אבד"ק אליפלגיע מחבר שו"ת מור ותלות. ועי' ס"ת ס"ק ע"ו ובמלומים.

www.daat.ac.il www.hebrewbooks.org

ן קיים לתאנים כולו קיים כו'. וטעמא דכתיב (שם) אישה יקימנו יקים ממנו כשקיים מקצתו קיים כולו. אבל יפירנו דליכא למדרש הכי אינו מופר עד שיפר כולו. ואלו דברי יחיד ואינה הלכה אלא הלכה כחכמים שאומרים מקיש הקמה להפרה מה הפרה מה שהפר הפר ומה שלא הפר לא הפר. דהא ליכא למדרש מיפרנו הפרה במקצת. אף הקמה מה שקיים קיים ומה שלא קיים לא קיים. דמיקימנו נמי לא דרשינן הקמה במקצת אלא אדרבה דקרא למכתב הכי. ואף על גב דבהתרת חכם אמרינן נדר שהותר מקצתו הותר כולו. בהפרת הבעל והאב אינו כן: ן איני יודע שיש מפירין. שיש לו רשות להפר: יפר. כיון שיודע לו שיש לו רשות להפר שהוא עליו כיוס שמעו: איני יודע שזה נדר. ולריך הפרה: רבי מאיר אומר לא יפר. דכיון שיודע שיש בידו להפר אף על פי שלא ידע שהוא נדר מכל מקום היה לו להפר ואין הלכה כר"מ: ן ובלבד שלא יהא לבעליך רשות בהם. ותנאו קיים ולא קנה הבעל ואף על גב דבמתנה זו מליו מן הטורח שהרי אשתו מיוזמת מן המעות הללו ומזונותיה היו עליו אלולי מטרחה שאין הנדר כולו מופר עד שיפר כולו אבל מה שספר מופר דאלת"ה היאך כתב דחכמים קאמרי מה הפרה מה שספר מופר דמשמע דכולי עלמא מודו בהכי. הר"ן. ומ"ש הר"ב אלא אורחיה דקרא למכתב הכי הוא לריך לכתוב כן דאלת"ה ליתקש הפרה להקמה. ומ"ש הר"ב ואף על גב דבהתרת חכם אמרינן נדר שהותר מקצתו וכו' דדוקא גבי התרת חכם הוא דאמרינן הכי מטוס דנעשה הנדר נעשות מעיקרו הלכך כיון דהותר מקצתו הותר כולו שלא היה דעתו אלא שיהא כל הנדר קיים אבל הפרת הבעל שהיא מבאן ולהבא מה שהותר הותר והשאר עומד באיסורו. הרא"ש דף פ"ב ע"ב: קונם תאנים כו' הרי אלו ב' נדרים. בגמרא מוקמינן למתניתין דרבי שמעון היא דאמר רבי שמעון עד שיאמר שבועה לכל אחד ואחד [במשנה ג' פרק ה' דשבועות] פירש הר"ן ה"ל לא חשיבי ליה שני נדרים עד שתאמר שאני טועמת לכל אחד ואחד. אבל אם אמרה קונם שאני טועמת לא תאנה ולא ענב. לרבי שמעון נדר אחד הוי. ולרבנן ה"ל שני נדרים ע"כ. וכן פירש רש"י. אבל הרא"ש וכן הטור סימן רל"ד העתיקו שאמרה קונם פעמים. וכן כתבו התוספות. וכבר כתבו הר"ב והרמב"ם בפירוש משנה ז' פ"ט דאין הלכה כר"ש ועיין מ"ש רפ"ב דקדושין: ן המודר הנאה מחבתו. קרי ביה חותנו כמו חתן משה ובסדר משנה שבגמרא גרסינן המדיר [אלא דלפי זה תהיה הגירסא לחתנו]ה): והוא רוצה לתת לבתו מעות. הא דקתני מעות משום דאי יהיב לה מזונות אינו לריך לומר לה כלום לפי שאין לבעל זכיה בהן. ואיינו דתנן בפרק אין בין המודר וזן את אשתו הלריכוהו לומר ובלבד שלא יהא לבעלך רשות בהן משום דכיון דאיהו זנה במקום הבעל ליה ליה לבעל שום זכות באותן מזונות שהרי אפילו נתן לה הבעל מזונות הקבועים לה ולמלמה והותירה אין לו לבעל זכות באותו מותר כלום וכו'. הר"ן: [לך. וכן במשנה ב' וה' פ"ג דקדושין אע"פ שבכל ג) מקום לנקבה הלשון לך ביו"ד הרי כמלא ג"כ שאמרה המילדת לרחל (בראשית ל"ה) כי גם זה לך בן וכן אמרה האשה הזונה לפני שלמה המלך ע"ה לאחרת (מלכים א ג) גם לי גם לך לא יהיה] [ומלאך אמר (בראשית ל"ח) מה לך הגר]: ובלבד שלא יהא וכו'. כתב הר"ב אלולי מטרחא כו'. וכתבן דריש פרק בתרא דכתובות דהלכתא כווותיה ועיין מ"ש לעיל פ"ד מ"ב: אלא מה שאת מוסלת כו'. הר"ב וכן הרמב"ם לא פירשו. אי מתניתין דוקא קתני דבעינן הני תרי ליסני אבל אי אמר על מנת שאין לבעלך רשות בסם בלאוד לה מהני. ואי לאו דוקא. ובגמרא אמר רב לא שנו אלא דאמר לה מה שאת נוטלת ונוטלת בתוך פיך אבל אמר מה שתרלי עבי קנה יהנו בעל. ושמואל אמר אפילו אמר מה שתרלי עבי לא קנה יהנו בעל. וכתב הר"ן שדעת הרמב"ם דלכולי עלמא על מנת שאין לבעלך רשות בהן בלאוד לא מהני ומתניתין רבי מאיר היא דס"ל במשנה ג' פ"ק דקדושין מה שקנה עבד קנה רבו וה"ה לאשה ובעל דאכא. ורב סבר דוקא כשמיחד לאיזה דבר שיהיה לא קנה בעל. ושמואל סובר אפילו כשיאמר כל מה שתרלי וכו' הואיל ואמר שאין לבעלך רשות ואמר מה שתרלי תעבי מהני. ומעמא ג"ל משום דכי אמר לה מה שתרלי עבי לדידה נמי לא יהיב לה לגמרי. דימא לאלתר זכה בהם בעל. אלא

ן יודע אני. פ"ז פ"ג פ"ט ע"א מ"ו שם פ"ב סמ"ג שם מוצ"ש שם פכ"ט: ורחב"א יפר. מי"ח שם סמ"ג שם מוצ"ש שם: ן המודר. פ"ח פ"ח יומ' קדושין פ"ח ה"ב מי"ז שם פ"ז הי"ז מוכ"ב שם פי' לכ"ג פ"ח:

שנויי נוסחאות

שאיני. בכי"ק ובמסכ"ב שאני וכן בסמוך. לתאנים. במסכי"ל על התאנים וכן בסמוך בכי הפרה. (אף). בד"ל ליתא. תאנים כו' ענבים. בד"ל תאנה.. ענב וכ"ה במסכ"ב (ושם ענבה) וכ"ה בכי"ק (ושם ועינב). ן המודר. במסכ"ב המדיר; בר"ן הנודר; בתשובה אחת להרמב"ם בשפת ערבית שמתקה לעברית ומדפסה בספר אחד מובאים הדברים בטוסחא זאת המודר חתנו ממנו הנאה כו' עי' מי"ע ולא"ע. האלו. בר"ף הללו. במתנה. בכי"ק ובמסכי"ל מתנה.

ראשון לציון

ן תוי"ט סד"ה המודר סגאה מחתנו כו' אלא דלפ"ז הסיה הגירסא לחתנו ולאיתי בתוס' קדושין כ"ג ע"ב ד"ה וכיי אלעזר שבעתיקו המדיר חתנו סגאה ממנו וכוא רוצה כו':

תוספות רע"ק

ז [אות כה] במשנה ר"מ אומר לא יפר. ע' פ"ד מ"ז דנישין בתוי"ט שם:

לקוטים

ז במשנה וחב"א יפר. בס"ם מוכח דחכמים ר"י הוא כר פלוגתיה דר"מ ויש להבין למאי הלכתא הניחה בלשון חכמים הא בל"ז ר"מ וי"ל הלכה כר"י וי"ל דכיון דטעמו דר"מ משום דס"ל מקצת ידיעה ככל ידיעה וכדפי' הר"ב וזה בעין גזרה וקי"ל הלכה כר"מ בגזרותיו מ"ה דייק רבי וסתם דלא כווותיה ללמד דעת דאין הלכה כמותו וכזה מה שמתקו אמרי יוסר מאור עיניו רש"י ז"ל דאמר אפי' טעמו דר"מ דס"ל מקצת שמיעה ככל שמיעה ודחכמים דס"ל אינה ככל שמיעה מסיים על זה מכמי' דמתניתין ר' יהודה ונראה לנאמרה בזה נדרש לא שאלו ותו דבכ"ם חזי' ליה בהדיא אלא דכיון למאי דאמרן דחכמים הייטו ר"י וכ"ה למאי דמייה בלשון חכמים לכן הקדים הטעם דר"מ לומר דעשה מן התנא לאפוקי דלא למיסק כווותיה כדאמרן. (שנים לזה):

יכ"ן **תפארת ישראל** יכ"ן

אפ"ה אינו הפרה ותו ג"ל, דנקט יחזור ויפר, מדיש בלשון זה משמעות דלריך להפר וכיכול להפר, דהייטו בין בהפר מקודם שנודע לו, בין שקיים קודם שנודע לו]: כו) ר"ל בין באמרה אלו, בין שאמרה שאני טועמת כל המין: כז) [ועי' לעיל פ"ט מ"ז ודו"ק] ומהני' ר"ש היא. וקי"ל כחכמים דמה שקיים קיים ומה שהפר הפר, דאין אומרים בהפרה מהופר מקצתו הופר כולו, וי"ח [שם ל"ז]: כח) אב או בעל שאמר אחר יום שומעו, יודע אני וכו': כט) לא ידעתי שיש כח לאב או לבעל להפר: ל) דיוס שנודע לו שיש לו כח להפר, הו"ל כיוס שמעו: לא) וקי"ל כחכמים, ואפילו לא ידע שזה נדר של עניי נפש, יפר ביוס שנודע לו. מיהו בלא ידע שלריך להפר ביוס שמעו, מודו לר"מ [שם כ"ד]: לב) שתתנו נדר ממנו הנאה, ונעשה הוא מודר: לג) דאלו למזונות רשאי ליתן לה ואל"ל כלום, כלעיל [פ"ד מ"ג]: לד) כ"ל דהאי אלא" אריש קאי, ור"ל מתנה הן לך רק למה שתהיה מוסלת ונותנת בפיך, ורק באותה שעה יהיה שלך, וכר"ן:

הרי הוא כאומר לא יהו אלך אלא לאותו דבר שתרלי לעשות מהן בכל שעה ושעה. וס"ל לשמואל דכי היכי דמיחד לדבר אחד מיוחד מהני. הכי נמי כיון דמיחד לאותו דבר שתרלה לעשות מהן כל שעה ושעה מהני שאין קנין חל אלא באותה שעה שתרלה לעשות בהן איזו דבר לאותו דבר בלחוד עכ"ל הר"ן. ולדבריו דעת הרמב"ם לפסוק כרבי מאיר ורב ושמואל תרוייהו אליבא דרבי מאיר פליגי. וקשיא לי מפירושו למשנה ג' פרק קמא דקדושין דהתם פסק כחכמים דר"מ. לפיכך נראה לי דהרמב"ם מפרש

ר"ע מברטנורה

כאותן המפרשים שפירשו דרב הוא דס"ל כר' מאיר. אבל שמואל כרבנן וסובר דלרבנן נמי על מנת שאין לבעלך רשות לא מהני בלחוד ולפיכך בקדושין מפרש באומר על מנת שתלא לחירות פליגי ר"מ ורבנן כמו שאכתוב שם בס"ד. וסובר נמי דעד כאן לא אמר שמואל דבעינן תרי ליסני בהדדי אלא באומר מה שתרלי וכו'. אבל כי אמר מה שאת רו' אפילו לא אמר על מנת שאין לבעלך רו' מהני. לפי שכשאומר מה שאת עשאת וכו' שמיחד הנאתו במתנה עצמה סני לרבנן. וכן מוכח לשון בסוף פרק ג' מהלכות זכייה שכתב נתן רו' על מנת שאין לבעלה רשות רו' וקנה הבעל. אבל הנותן מתנה לאשה או לעבד והתנה עמהן הנותן בגופה של מתנה שתהיה לכך וכך לא קנה האדון ולא קנה הבעל. כיצד אמר לה על מנת שתלבשי בהן או על מנת שתאכלי בהם ותעשה מה שתרלה בלא רשות הבעל. לא קנה הבעל. וכן אם אמר לעבד על מנת שתאכל בהן ותשתה בהן על מנת שתלא בהם לחירות. או על מנת שתעשה בהם כל מה שתרלה בלא רשות האדון שלך. לא קנה האדון ע"כ. הרי למדנו מסוף דבריו שכתב או ע"מ שתעשה וכו' בלא רשות רו'. אבל בתחילת דבריו בשאר תנאים לא הזכיר בלא רשות. ופשוט שכן ג"כ יתבארו דבריו גבי אשה בראשה אע"פ שלא הזכיר מלת או המתלקת. ולפי דברי. פוסק כשמואל מטעם דאתיא כרבנן. ועוד מטעם שכתב הר"ן. למאן דפסיק כשמואל משום דלקח על גב דבאיסור איתמר. עיקר פלוגתייהו בדינא תליא מי אמרינן יד אשה כיד בעלה. ולפיכך הלכתא כשמואל בדיני. ותימה על הכ"מ בפ"ג מה' זכייה שכתב וז"ל כתב הרב המגיד שפסק המחבר כשמואל דדיני ממון. ויש להמוה עליו דלהרבה כרב פסק ולריך טעם למה. ע"כ. ותימה על תמיהתו שכיון שמפרש הרמב"ם דמהני באומר על מנת שתרלי כו' ודלא כשמואל פסק. ומה שהזכיר ג"כ ע"מ שתלבשי כו' זהו כשאינו אומר ע"מ שאין לבעלך וכו' וכמו שכתבתי [*ובמור יורה דעה סי' רכ"ב וכן בטור אבן העזר סי' פ"ה כתב הב"י עצמו ללשון הר"ן שכתב שהרמב"ם פוסק כשמואל ולא נחלק עליו כלל וגם שם בח"ה סי' המזכר סעיף י"א כתב או ע"מ שתעשי מה שתרלי בלא כו'] ועיין עוד במשנה ג' פ"ק דקדושין. ואף על פי שנתברר דעת הרמב"ם לא ידעתי דעת הר"ב מה אדון בה וזה לפי שבמשנה ג' פ"ק דקדושין מפרש דהלכה כחכמים ולא הלריך לומר אלא ע"מ שאין לרבך רשות בהן וכ"כ בהדיא במ"ג פ"ח דסנהדרין וכאן הביא המשנה בסורתה ולשונה ולא דחאה מהלכה דאילו לרבנן אינו לריך שתי הלשונות נראה מזה שסובר שמשנתיו הלכה היא וקשיא לה דיה הלכתא אהלכתא וא"ע. ועיין מ"ש במשנה ב' פ"ח דפסחים. עוד עיין מה שכתבתי במשנה ו' פ"ז דעירובין: ם נדרה בו ביום. [*ביום שנשאת וכדאיתא לה בפרק נערה המאורסה בשנשאת ונתגרשה בו ביום דכי קתני נדרה בו ביום] לרבותא נקטיה דאע"ג דבו ביום היתה ברשות אביה קודם שנדרה אפ"ה כיון שנשאת אין לה תקנה אפי' באותו יום עצמו. הר"ן: אינו יכול להפר. פי' הר"ב שאין הבעל מיפר בקודמין במ"ג דפרק דלטיל מפורש מנא לן [*וכתב הר"ן ואי הך חזרה לאיתרוסין בלחוד [היא] [והאתרוס מפר בקודמים כדכתב הר"ב במ"ג פ' דלטיל] נמי אינו יכול להפר בשותפות אחד דכיון שנשאת שוב אין לאביה זכות בה עכ"ל]: זה הכלל כל שלאת וכו'. לאתויי מסר אחד או שלוחו. לשלוחי הבעל גמרא. ועיין מ"ש בזה במ"ה דפ' דלטיל: י תשע נערות נדריהן קיימין. כתב הר"ב נערות לאו דוקא וכ"כ הרא"ש וטעמייהו שהרי יש מהן שנדריהן קיימין מפני שכבר נתבגרה. אבל הרמב"ם כתב כי באמרו תשע נערות ר"ל שהן היו נערות בשעת קבלת הקידושין וכל מה שמונה בהן בוגרת ר"ל שהיא בשעת הנדר כבר בוגרה ע"כ. ואף הר"ב שכתב גבי בוגרת והיא יתומה שנשאת ומת בעלה כשהיא נערה לא הוי ליה לכתוב כשהיא נערה אם לא כדי לישב דתנן בוגרת ואילו רישא קאמרה תשע נערות. והנה תפס בתחלה פירש הרא"ש. ואח"כ פירש הרמב"ם: תשע. כתב הר"ב ובגמרא אמרינן דחכמים לא שנו אלא שלש נערות וכו'

ם ונדר אלמנה. פ"ח פ"ג: אמרה כו'. מיי' שם פ"ג הל"ז סמ"ג שם טוש"ע שם פי' ע"ל מיי' שם פ"ז סמ"ג שם טוש"ע שם סל"ד: נדרה בו ביום. פ"ב פ"ח מיי' שם פ"ח הי"ב סמ"ג שם טוש"ע שם פי"ב: י תשע נערות. שם:

שנויי נוסחאות

בפיך. גרי"ף לתוך פיך. ם ונדר אלמנה וגרושה יקום עליה. כ"ם במשב"ג ובכל ספרי המב'; בכי"ק נדר..; במשבי"ר מוגה הכתוב במלואו ונדר וגו' כל אשר אסרה על נפשה יקום עליה אולם דרך מז"ל לקלר המקרלות וכמו אמר קרא "לוב בעמיהו" ולא סור בעמיהו (כ"ק כ"ו ע"א) ותופסים רק העקר. ועי' בריטב"א שנכתב ג"כ הכתוב במלואו וכתב ע"ז פי' אע"ג דהאי ליתנא דקרא הוא, לאו קרא גופי' נקטינן למדרשיה בהכי אלא ליתנא דתנא הוא, דתפיס בדיה ליתנא דקרא דרך לאות וכרי זה כעין מדרש ואינו מדרש ודכותה בתלמוד וכמו שכתב הרב בעל המאור אס' הלמת שלו עכ"ל. וז"ל גמא לזה במס' פאה (פ"ב מ"ב) וכל הנדרים אשר במעצר ישדרון (ישעי' ז') וכסוכה (פ"ה מ"ד) אחויכם וכו'. ולפי דברי הריטב"א מוסף יותר מסתתנו. ועי' כס"י והרפ"ג. מפר לה (ביצד). בד"ג ובכי"ק ובמשבי"ר והפר לה ולית לה; גרי"ף"ז יפר.. לאחר ל'. בד"ג ובכי"ק ובמשבי"ר..ל' יום; גרי"ף.. יום והפר לה בעלה. ואולי הוספת הרי"ף היא ליתר ביאור ועי' בריטב"א שם. נתגרשה. בכי"ק שנתגרשה. בתוך ל'. בד"ג ובכי"ק ובמשבי"ר..ל' יום. נתגרשה בו ביום. בד"ג גרשה.. החזירה. בד"ג ובכי"ק ובמשבי"ר והחזירה. שיצאת. בד"ג שיוצאת; גרי"ף שיצתה; במשב"ג שיצאה. לרשות עצמה שעה אחת גרי"ף שעה אחת לרשות עצמה.

יבין תפארת ישראל יבין

לה) או למה שתלבשי, ורבותא קמ"ל, אף שאמר ע"מ שאין לבעלך רשות, אפ"ה צריך נמי לומר, למה יהיה המתנה [רכ"ב]: לו) דלגופה לא אצטריך דפסיטא באין לה בעל מי יפר לה: לו) הבעל, אע"ג שהוא עצמו היה יכול להפר לה בעודה ארוסה [כפ"י מ"ד]: לח) ביום שנשאת, ורבותא קמ"ל אף שבאותו יום היתה ברשות אביה, עכ"פ מדשאת אין לה תקנה: לט) דאין הבעל מיפר בקודמין: מ) עי' פ"י פי' י"ח: [פתיחה למשנה י'] אמר ר' יוסי משנה ו' היא משנה חמורה, וכדי להבינה על בוריה, ראיתי להקדים, דהתנא רלה להשמיענו, דאע"ג דכל נערה מאורסה, אביה עם בעלה מפירין נדריה אפ"ה יש ג' מניעות בדבר (א) כשהיא יתומה בחיי אב, דהיינו קטנה או נערה שהשיאה אביה ונתגרשה או נתאלמנה, אפילו היא קטנה עדיין אין לאביה עוד רשות בה [בקידושין דמ"ד ב']. (ב) שמת אביה. (ג) כשהובגרה, ואפ"ה גם בוגרת נקרא לרוב בשם נערה, כמו נערות רבות הכתובה בשתר, ואפילו כשאה כמו אבי הנערה על הזקנים, ובועז שאל על רות למי הנערה הזאת, וכן זכר זקן נקרא בשם נער, כמו יהושע בן נון נער לא יסוס, אע"ג שהיה כבר איש שובה בזמן הזה. ובכל א' מאלו הג' מניעות נקט התנא ג' בבות לא זו אף זו. אמנם עלה רלשונה שבכל בבא, ר"ל שנדרה

www.daat.ac.il www.hebrewbooks.org

נדריהן קיימים. נערות לאו דוקא: בוגרת והיא יתומה. שנשאת ומת בעלה כשהיא נערה והיא יתומה בחיי האב כאחר שנשאת אין לאביה רשות בה ובגרה אח"כ ונדרה. נדרה קיים. שאין האב יכול להפר שהרי היא בוגרת ועוד שהיא יתומה בחיי האב: נערה ובגרה והיא יתומה. שנשאת ומת בעלה שנדרה כשהיא נערה ובגרה לאחר מכאן והיא יתומה בחיי האב כדפרישנא: נערה. בשעה שנדרה. אלא בגרה עדיין. והיא יתומה בחיי האב והרי תלתא יתומה בחיי אב כיילא לאו: בוגרת ומת אביה. בשעה שנדרה היתה בוגרת ומת אביה דהיינו יתומה ממש: [נערה ובוגרת וכו']. והרי תלתא נמי מת אביה כיון לאו: נערה שמת אביה ומשמת אביה בגרה כו'. הרי תלתא דקתני בוגרת כיילא לאו ובגמ' אמרינן דתכמיס לא שנו אלא ג' נערות בוגרת ויתומה ויתומה בחיי האב: ר"י אומר כו'. דכיון שנכנסה לחופה יצאתה מרשות אביה כהגהו נכוחים: **יא** קונם שאיני נהנית לאבא ולאביך כו' הרי זה יפר. דכיון דנאסרה בהנאת אביה ואביו ע"י שהיא עושה לבעלה גנאי הוא לבעל ואין דברים שבינו לבינה: האומרת

נערות פא) נדריהן קיימין פב). בוגרת והיא יתומה פג). נערה ובגרה והיא יתומה פד). נערה שלא בגרה והיא יתומה פה). בוגרת ומת אביה פו). נערה בוגרת ומת אביה פז). נערה שלא בגרה ומת אביה פח). נערה שמת אביה. ומשמת אביה בגרה פט). בוגרת ואביה קיים צ). נערה בוגרת ואביה קיים צא). רבי יהודה אומר אף המשיא בתו הקטנה. ונתאלמנה. או נתגרשה וחזרה אצלו. עדיין היא נערה צב): **יא** קונם צג) שאיני נהנית לאבא ולאביך צד). אם עושה אני על פיך צה). שאיני נהנית לך צו). אם עושה אני על פי אבא. ועל פי אביך. הרי זה יפר צז): **יב** בראשונה היו אומרים שלש מרשות אביה בהנאתו ומיהו וכי קתני ועדיין היא נערה הא"כ נערה משום דנדרי קטנה אינם כלום עכ"ל הר"ן. וכלומר סתם קטנה שנדריה נבדקים כדפירש הר"ב בר"פ דלעיל: **יא** קונם שאיני נהנה וכו'. הרא"ם בפסקיו העתיק שאני וכן בסיפא: אם עושה אני על פיך. פירש הר"ב דכיון וכו'

יבין תפארת ישראל יבין

לו, דאף כשנדרה כשהיא בוגרת, אפ"ה כללה התנא בשם ט' נערות, משום שכל הנ' מיירי שנתקדשו בנערותן. ושתה נבוה לפרש המשנה כיד ה' הטובה עליו]: מא) בתקדשו בנערותן: מב) ומעתה מפרש מניעה א', יתומה בחיי אב: בבא א': מג) ר"ל שנדרה כשהיא בוגרת, וכבר היתה יתומה בחיי האב, דהו"ל כג' לריעותא, דהשתא היא בגרה, וגם יתומה בחיי אב, וגם בשעה שנדרה היתה בוגרת: בבא ב': מד) ר"ל שנדרה כשהיא נערה, והשתא היא בגרה, וכבר היתה מנערותה יתומה בחיי אב, דהו"ל רק ב' לריעותא, שהיא השתא בוגרת ויתומה בחיי אב, אבל כשנדרה נערה היתה: בבא ג': מה) שנדרה כשהיא נערה, ועדיין לא בגרה, אבל היא יתומה בחיי אב, דרק א' לריעותא אפ"ה אינו מפר: מניעה ב', מת אביה, בבא א': מו) שנדרה כשהיא כבר בוגרת וכבר מת אביה ג"כ, דהו"ל כג' לריעותא, דהשתא בגרה, ואביה מת, וגם כשנדרה כבר היתה בוגרת: בבא ב': מז) שנדרה כשהיא נערה, ואח"כ הובגרה וגם מת אביה, דהו"ל רק ב' לריעותא, דהשתא בגרה, ואביה מת: בבא ג': מח) שנדרה כשהיא נערה, והשתא עדיין לא הובגרה, אבל אביה מת, אף דהו"ל בכה"ג רק חדא לריעותא, באביה מת, אפ"ה לא יפיר: מניעה ג', בוגרת, בבא א': מט) נערה שמת אביה, ונדרה, ואח"כ הובגרה [הך בכא דמיא בכבא ב' במניעה ב' סי' מ"ז, רק דהתם נדרה בנערות האב בנערותה וגם תחלה הובגרה ואח"כ מת אביה, וכאן נדרה כשכבר יצאת מרשות האב ע"י מיתת האב וגם תחלה מת אביה ואח"כ הובגרה]. ובכה"ג הו"ל ג' לריעותא, דהשתא מת אביה, וגם בגרה, וגם כשנדרה כבר מת אביה: בבא ב': נ) שנדרה כשכבר בגרה, והשתא עדיין אביה קיים, דהו"ל ב' לריעותא, דהשתא בגרה, וגם כשנדרה היתה בוגרת: בבא ג': נא) שנדרה כשהיא נערה, והשתא הובגרה, אף דהשתא הו"ל רק חדא לריעותא, דהשתא היא בוגרת, אפ"ה

לו, דאף כשנדרה כשהיא בוגרת, אפ"ה כללה התנא בשם ט' נערות, משום שכל הנ' מיירי שנתקדשו בנערותן. ושתה נבוה לפרש המשנה כיד ה' הטובה עליו]: מא) בתקדשו בנערותן: מב) ומעתה מפרש מניעה א', יתומה בחיי אב: בבא א': מג) ר"ל שנדרה כשהיא בוגרת, וכבר היתה יתומה בחיי האב, דהו"ל כג' לריעותא, דהשתא היא בגרה, וגם יתומה בחיי אב, וגם בשעה שנדרה היתה בוגרת: בבא ב': מד) ר"ל שנדרה כשהיא נערה, והשתא היא בגרה, וכבר היתה מנערותה יתומה בחיי אב, דהו"ל רק ב' לריעותא, שהיא השתא בוגרת ויתומה בחיי אב, אבל כשנדרה נערה היתה: בבא ג': מה) שנדרה כשהיא נערה, ועדיין לא בגרה, אבל היא יתומה בחיי אב, דרק א' לריעותא אפ"ה אינו מפר: מניעה ב', מת אביה, בבא א': מו) שנדרה כשהיא כבר בוגרת וכבר מת אביה ג"כ, דהו"ל כג' לריעותא, דהשתא בגרה, ואביה מת, וגם כשנדרה כבר היתה בוגרת: בבא ב': מז) שנדרה כשהיא נערה, ואח"כ הובגרה וגם מת אביה, דהו"ל רק ב' לריעותא, דהשתא בגרה, ואביה מת: בבא ג': מח) שנדרה כשהיא נערה, והשתא עדיין לא הובגרה, אבל אביה מת, אף דהו"ל בכה"ג רק חדא לריעותא, באביה מת, אפ"ה לא יפיר: מניעה ג', בוגרת, בבא א': מט) נערה שמת אביה, ונדרה, ואח"כ הובגרה [הך בכא דמיא בכבא ב' במניעה ב' סי' מ"ז, רק דהתם נדרה בנערות האב בנערותה וגם תחלה הובגרה ואח"כ מת אביה, וכאן נדרה כשכבר יצאת מרשות האב ע"י מיתת האב וגם תחלה מת אביה ואח"כ הובגרה]. ובכה"ג הו"ל ג' לריעותא, דהשתא מת אביה, וגם בגרה, וגם כשנדרה כבר מת אביה: בבא ב': נ) שנדרה כשכבר בגרה, והשתא עדיין אביה קיים, דהו"ל ב' לריעותא, דהשתא בגרה, וגם כשנדרה היתה בוגרת: בבא ג': נא) שנדרה כשהיא נערה, והשתא הובגרה, אף דהשתא הו"ל רק חדא לריעותא, דהשתא היא בוגרת, אפ"ה

בכולן לא יפר [והא דמניע' ג' בכא ג' דהיינו בפי' מ"ט, נקט הכא מפי' מ"ז, ולא נקט נמי עוד בכא ג' ביתומה בחיי אב, כהיפוך מפי' מ"ג, מ"ד, והיינו [שנדרה בנערותה, או] שנדרה בנערותה ואח"כ הובגרה, ואח"כ נתיתמת בחיי אב. זה ליתא, דיתומה בחיי אב לא אפשר רק בנתגרשה או נתאלמנה בקטנותה או בנערותה, כמו שאמרנו לעיל]: נב) בש"ס גרסינן "ועדיין" היא "נערה", וה"פ, דר"י פליג את"ק דקאמר במניעה ג' בבא ג', דדוקא נערה שהשיאה אביה אין לאב עוד רשות בה, וקא פליג ר"י וקאמר דאפילו קטנה שהרשות ביד אביה למכרה, כשהשיאה אביה וחזרה אליו ועדיין היא נערה כשנדרה, נמי אין לאביה רשות בה עוד, ואינו מפר נדריה. אמנם בכל המשניות שראיתי וכ"כ ליקוטי נרסינן עדיין היא נערה, ולפי גרסא זו ה"פ דר"י פליג אתי"ק במאי דקאמר דנערה שהשיאה אביה אינו מפר, וקאמר ר"י לא מבעיי' נערה שהשיאה אביה, ודאי מפר לה אביה כשנתגרשה וחזרה אל אביה בעוד לא בגרה, דהרי כשחלו תחלת ימי נערותה דאז הוא הזמן שנדריה קיימין, אז עדיין היתה ברשות אביה, ולכן לא הופקעה מהאב, אלא אפילו קטנה שהשיאה אביה, שכשהתחילו ימי נערותה, כבר הופקעה מהאב ע"י הנשואין, אפ"ה כשחזרה אל האב בימי נערותה, עדיין היא נערה, ר"ל דיש כנערה בעלמא שיפר לה האב [והיינו דקאמרי בש"ס, זו דברי ר"י [ר"ל לגירסת ופדיין היא נערה, פ"ל לר"י ר' נערות הן, ולגי' עדיין היא נערה, פ"ל לר"י ח' נערות הן] אבל חכמים אומרים ג' נערות הן, ר"ל ג' של ג' וכדאמרן, דהו"ל ט' נערות. וכ"ל דקמ"ל הש"ס, דלא תימא כיון דבכל דוכתא סתם כעל פלוגתא דר"י ר"מ הוא, ור"מ ור"י שלמה בר"ל, להכי קאמר הכא דרבנן הוא דפליגי עלי' דר"י, ולהכא כרבים, וכן פסק הרמב"ם [פי"ח מהל' נדרי כתי"ק]: נג) אם אמרה קונם וכו': נד) ר"ל משל אבא או אביך: נה) או שאמרה וכו': נו) משלך: נז) כ"ל דנקט הכי ב' בבא לא זו אף זו, דלא מבעיא ריבא שעיקר טוענתה שלא לעשות לבעלה, והו"ל שעיר דברים שבינו לבינו, אלא אפילו סיפא

אגן

יא קונם. שם מיר שם פי"ב כי"ב כפי"ב שם מו:"ב שם שפי' פ"ב:"ב בראשונה. כי ע"ב ונמות ק"ב פ"ח ימיב פוסה פ"ח כ"ב:

שנויי נוסחאות

י בוגרת והיא יתומה. בד"ל בוגרת ויתומה. נערה ובגרה והיא יתומה. בד"ל ובכי"ק נערה בוגרת.. במסבי"ל.. ויתומה. נערה בוגרת כו' נערה שלא בגרה ומת. במסבי"ל להפך נערה שלא בגרה..נערה בוגרת .. (נערה בוגרת ואביה קיים). בד"ל ובכי"ק ובדפו"י ליתא. הקטנה. בד"ל קפנה וכ"ס בכי"ק ובמסבי"ל ומס (את). ונתאלמנה. בכי"ק אעפ"י נתאלמנה. עדיין. וכ"ה בכל מקום. בר"ן ועדיין ועי' תפל"י; בכי"ק אדיין.

יא שאיני. בכי"ק ובר"ן שאני וכן בסמוך. נהנית. במסב"ל נהנה.

תוספות חדשים

י תוי"ט ד"ה רי"א כו' עכ"ל הר"ן כו' אבל הרמב"ם פיקס שמתקדשה כשהיתה קטנה וחוזרה לביה אביה ועדיין היא נערה ומת"ל נתקדשה. אביה ובעלה מפיקין מדיה ופליג על דין נערה ג' שמנה ר"מ ודו"ק כי נאה ומקובל פירושו. והמיהמי על הר"ן ותו"ט שלא הביאו דלפירוש הרן קשה מה שיין ר"י לקמן: (מהמורה"ם ז"ל)

לקוטים

ד תוי"ט ד"ה תשע כתב וכו' שלא ר"י וכו' כי הרמ"ג ז"ל הירושלמי מ"ר יוחנן אמרם כן ולמה תיקן תשע לחדד את התלמידים ע"כ ומ"ש שתים הן דתניב יתומה ומת אביה לאחד ומ"מ לאינו שלא אמר ר' יהודה תשע ובהני ניהה מאי דתקן ר"י בסיפא דמוכח דכל מתני' לאו ר"י וכן במכלתין אמרינן זו דר"מ אבל הכ"ל וכו' עכ"ל ואינרא דירושלמי לא הזכיר ר' יהודה אלא הניק יהיה מי שיהיה מ"מ הר"ן כתב כן משום דהוא ז"ל גרים בש"ס דידן כגי' רש"י והתוס' דגרסי זו ד"ר יהודה וז"ש דירושלמי אינמר דלא אמר כן תנא דמתני' שהוא ר' יהודה כנראה מש"ס דידן (וה"ר בש"ס אלפסי ד' פפ"ד) אלא להדד וכו' ומאי דק' מסיפא ר"ל לרש"י והתוס' והר"ן דבריהא אר"י תשע נערות אליבא דרבנן דאמרי אלא ואמר אין לחדד וכו' ובסיפא הוסיף חדא ומדידיה ולבמי תנן ר"ל אלו' נוסף על דברי חכמים והשתא ר"ש

נמי

www.daat.ac.il www.hebrewbooks.org

וכו' על ידי שהיא שוה לבעלה גנאי הוא לבעל וכן פירש הרא"ש. וכ"כ הטור סימן רל"ד בטעמא דסיפא שכן מה שאינה רשאה לעשות לאביה ולאחיו כדי שלא תיאסר עליו ג"כ גנאי הוא לו. ע"כ. ויש לומר שיותר הוא גנאי לו שלא תהנה ממה שלא תעשה א"נ יותר גנאי לו שלא תעשה ממה שלא תהנה הלכך תרוייהו לריכי: **יב** האומרת טמאה אני לך. כתב הר"ב בתשב כהן מיירי דאסרה לבעלה בתוכסה ולא הפסידה כתובתה כדאיתא בגמרא דיכולה למימר לא הא מזינא גברא הוא דנסתתפה שדהו. כלומר קדושת כהונתו גרמה לו דהא תוכס ביסראל מסרי הלכך מזלו גרם ויש לה כתובה: השמים ביני לבינך. כתב הר"ב בשלה מחמת טענה בעינה חוטרא לידא ומרא לקבורה. עין שתשען עליו לעת זקנתה. ואם תמות יקברנה. רש"י ספ"ו דיבמות: נטולה אני מן היהודים. פירש הר"ב שאסרה תשמים של כל ישראל עליה ובעל בכלל. ואע"ג דבמשנה ג' לא הוה בעל בכלל כל הבריות. הכא מוכחא מלתא דהא מכוונה לאסור המותר ולכל ישראל הא קיימא באיסור אשת איש. גמרא לעיל דף פ"ד: שלא תהא מוהנת עינים באחר. דבמה תלך למקום שאין מכירין בה ובגדרה ותנשא. הר"ן: טמאה אני לך תביא ראיה לדבריה. ואיכא למידק כיון דמדינא מתסרא לבעלה כמשנה ראשונה. איסור שבה להיכן הלך. וכ"ת דכל המקדש אדעתא דרבנן מקדש וכי אמרה טמאה אני אפקעינהו רבנן לקדושין מעיקרא ונמצא שהיתה פנויה כשנאסרה. דהתיגה כשאומרת לכסר בעלתי. אבל כשנבעלה לפסול בעבירה חללה אכתי אסורה לבעלה ומתיתין סתמא קתני. ותירלו דמשנה ראשונה לאו דינא קתני דמדינא ודאי אין האשה נאמנת לומר טמאה אני לך להפקיע עצמה מבעלה שהיא משועבדת לו אלא משום דהא מלתא דטמאה אני לך כסופא לה תקינו במשנה ראשונה להימטה דאי לאו דקושטא קאמרה לא הוות מזלזלא נפשה למימר הכי ומשנה אחרונה אוקמוה אדינא כ"כ הר"ן. והתוספות כתבו דכיון דיש לחוש שמא נתנה עיניה באחר יש כח ביד חכמים לעקור דבר מכל וכל בסברא גדולה כזאת ע"כ. וכך כתבתי בשמם ברפ"ו דיבמות. וכך לשון רש"י בפ"ד דמנחות שהעתקתיו בס"ד במשנה י' פ"ד דעדיות: יפר חלקו. כתב הר"ב דהוי דבריה שביבו לביבה. ולמאי דכתב הר"ב במ"ב דבולי פרקין רבי יוסי היא ואינה הלכה. ה"ג אינה הלכה. אלא לרבנן עצמו נפש הוא כך כתב הרמב"ם. ומיהו הר"ב כתב לעיל במשנה ב' להלכה דהוי ביבו לביבה. והיא מחלוקת בין הפוסקים דאיבעיא לן בגמרא דף פ"ח [ע"ב] לרבנן מאי. ויש סוברים דלא אפשיטא ולחומרא ולא יפר אלא חלקו. ויש סוברים דאיפשיטא ע"ש בפירש הר"ן. ולא קשיא על מ"ש הר"ב בשם רש"י דמדגדרה על כל העולם ש"מ דתשמים קשה לה וא"כ היכי אמרינן הכא דהוי עצמו נפש אי להלכה אי לאיבעיא. דלא אמר רש"י הכי אלא למשנה ראשונה. אבל לאחריתה. אמרינן דלא קשה לה התשמים ולא גדרה אלא שפשה מקלקלת על בעלה: ותהא נטולה מן היהודים. כמש"

יב האומרת טמאה אני לך. בלשון כהן מיירי דנאסרה לבעלה בתוכסה. ולא הפסידה כתובתה. והאמיטה חכמים לאסור עלמה על בעלה. וכיון דיולאת בגט טעלת כתובתה דמספר כתובתה גלמוד. לכשתכנסי לאחר הטלי מה שכתוב ליכי: השמים ביני ובינך. מפרש בגמרא דאינו יורה כחץ כלומר דברים דקמי שמיא גליא ואינה יכולה לכחש. ומיירי בבתה מחמת טענה דאמרה בעינא חוטרא לידא ומרא לקבורה. דאי לאו הכי אמרינן לה זילי לא מפקדת אפריה ורבינו: נטולה אני מן היהודים. שאסרה תשמים של כל ישראל עליה ואף על גב דאמרינן בפרק המדיר היכא דגדרה איני דיולאה בלא כתובה. דהיא נתנה לבעל בין עיניה. רש"י פירש ביבמות [דף קי"ב] כיון שאסרה הנאת תשמים של כל ישראל עליה ודאי אטסה היא כי קבה תשמים לה וסברה משנה ראשונה דאפילו דברים שביבו לבינה לא הוי דאפשר בינרבנה: הזרו לומר כו'. נתקלקלו הדורות ואנו בהיא משקרת להפקיע עצמה מתחת בעלה: תביא ראיה לדבריה. ולא מהמנינן לה בלי ראיה: יעשו דרך בקשה. יבקשו ממנה שלא תדבר עוד בו וכירושלמי מפרש יעבו סעודה ויפיים: יפר חלקו ותהא משמשתו. דהוי דברים שביבו לבינה ומיפר לעצמו: סליק מסכת נדרים

נשים יוצאות ונוטלות כתובה. האומרת טמאה אני לך (נח). שמים ביני לבינך (נט). נטולה אני מן היהודים (ס). חזרו לומר ישלא תהא אשה נותנת עיניה באחר. ומקלקלת על בעלה (סא). אלא האומרת טמאה אני לך. תביא ראיה לדבריה. שמים ביני לבינך. יעשו דרך בקשה (סב). נטולה אני מן היהודים יפר חלקו (סג). ותהא משמשתו. ותהא נטולה מן היהודים (סד):

סליק מסכת נדרים

יבין תפארת ישראל בועז

שהתכוני שלא לעשות לאבא ואביך, אפ"ה יפר, דמחשב גם זה כביבה לבינו, דגנאי הוא לבעל, שיהיה הנאתה ועשייתה לריכין של בעל, תלויים באיסור הנאתה ועשייתה לריכין של אבא ואביך. מיהו בהוה איפכא שהתכוני שלא לעשות לאבא ואביך, אפ"ה יפר, דמחשב גם זה כביבה לבינו, כגון שלא תעשה לך אם אינך למקום פלוני, י"ל דאינו מפר עד שתאנך, ולא קיי"ל כן [ס"ד רל"ד סקמ"ב]. ולרמב"ם דמשנה אפילו באתרוסה מיירי, כ"ל דקמ"ל דאף דבאמר קונם שאני עושה לאבא אינו דברים שבינה לבעלה, וכ"כ שאני עושה לך, עכ"פ עדיין איכה משועבדת לעשות לצורך הבעל, והו"ל כלא חל הנדר עדיין, אפ"ה אב או בעל מפיריו הנדר אף כשלא חל עדיין, משא"כ אחר אינו יכול להתיר נדרו קודם שחל, כדילוף לה בנדרים [ד"ל ע"א], מדכתיב לא יחל דברו, וכ"ל דילוף לה מדיוקא, דאבל אחרים עושין את הנדר חולין [כתוספות ד"ה ע"א], וש"מ דכבר הוא קודם, שכבר חל. מיהו כ"ל מי שנדר להתענות למחר, יכול להתיר נדרו היום כשבניו זמן תפלת המנחה, מדכבר מתחייב לקבל התענית בתפלה [כא"ח תקס"ב], ורא"ח מש"ך [י"ד רכ"ח סקל"א]: נה) אשה כהן שאמרה שנאנסה, דבאשת ישראל לא מלי מיירי, דאי בחונס, מבני שרי, ואי בזלון, הרי אין לה כתובה [ש"ס. ואילפ"ק דאמר הש"ס דאסרי לא אפשר לאוקמא מתני' בזלון, דא"כ למה נאמרת למשנה ראשונה, הרי אין אדם מפיס עצמו רבש. דכ"ל לפמ"ש הר"ן [שבועות שע"ו א'] דדוקא שיפסל א"ע לעדות של אדם אחר, אמרינן א"א מפיס עצמו רבש. מיהו מדלא מתרן דמייריי באומרת שזנתה בזלון שהשבה שמותר לזנות, דאסורה כה"ג על בעלה [כש"ו י"ד ג"ע]. ש"מ דגם בכה"ג אבדה כתובתה ע"פ עצמה]: נט) ר"ל דברים השמים, שאין רואה ביניהו, קמי שמיא גליא אוך הוא, שאינך יורה כחץ. או ר"ל כרחוק שמים מארץ, כן מרוחקת אני ממך בענין התשמים, שאין אתה בר הקמת זרע, משא"כ אני: ס) ר"ל יהיה אסור עלי תשמים של כל ישראל, דהשמים קשה עלי [ולפי לא נקט נטולה אני מהבריות. מדלאתה לאסור גם בעלה והרי בעלה אינו בכלל בריות, כלעיל פ' י"ב]. ושאמינו במשנה ראשונה בכל הכך, מדזלזלה בנפשה כולי האי, וודאי שפיר קאמרה: סא) ותלך למקום שאין מכירין בה ובגדרה ותנשא (א): סב) ר"ל דהך יעשו ר"ל יכופו, כמו נט מעושה [ניעון דפ"ח ב'] ור"ל יכפוה בדברים עד שתתרלה ותתפיים ליפה אלו: סג) מדהו"ל דברים שביבו לבינה: סד) תע"ג

פי"א (א) ואילה"ק כיון דמדינא מהימנא, איסור שבה להיכן הלך. ומ"ל כל המקדש אדעתא דרבנן מקדש ואפקעינהו רבנן לקדושין

תאומרת טמאה כו'. מיי' פכ"ד מהל' אישות הכ"ג ופמ"ג ב' מ"ת פמ"ע אה"ע פ"ו ג' פעי' י"ג ופי' קפ"ו פ"ו ופי' קפ"ח פ"ע בסג"ה: השמים. פיי' שם שכ"ו כ"ש ב"ש שם עומ"ע שם פי' פ"ז ע"ד: נטולה אני. פ"ח ע"ב פ"ד ע"ח ימוש' פ"ח כ"ח. מיי' פ"ב מהל' נדרים ה"ב סמ"ג ע רפ"ב עוש"ע יו"ד ס"י רל"ד פעי' פ"ח: סליק

שנויי נוסחאות

יב כתובה. בלי"ף בתובתן. שמים. בד"ע ובכי"ר והשמים וקנסמוך. ביני לבינך. בד"ע בינו לבינה. ונסמוך כמוסתתנו. נטולה. בד"ע ובכי"ק ובמסב"ל ובמסבי"ל ונטולה. ומקלקלת. בד"ע ומתקלקלת. (אלא). בכי"ק ובמסב"ל ובמסבי"ל ליתא ונכון הוא. יעשו. בד"ע יעשה. נטולה. בד"ע ובכי"ק ובמסבי"ל ונטולה. חלקו. במסב"ל להלקו; בכי"ק על חלקו. (ותהא) משמשתו. במסבי"ל ליתא.

ראשון לציון

יב הרע"ב ד"ה נטולה כו' ודאי אטסה היא כו' עיין יסל"מ:

תוספות רע"ק

יב [אות סט] במשנה שלא תהא אשה נותנת כו'. במדרכי פרק ג' דקדושין (סי' תק"ל) כתב דיש לתמוה קצת למה אינה נאמנת לאסור עצמה סגי דאי ביני אסרה נפשה בנדר שהודרה ברבים לפ"ד אין לו הפרה ומשמע דאפילו לדבר מצוה דלא דמי לע"ד רבים. עיי"ש:

לקוטים

כמו הא דתנא מיירא בריבא לאפוקי הכיא דבשא דהיא לאו אלינא דחכמים קאמר לה א"ל אבי' סגולא שנה להלמידיו סתם ע' מערות (שבן מלאה מפ' הירושלמי לחדד וכו') והתלמידים פי' הט' הפעוי' וכולא הוא ואמר להם אף המשיא במקצה על דבריהם לעומר וא"כ הרי הם עברה וזה ממי לחדדם דלפי האמת זו בכללם בסלעיות הסמוה לעיל ערה שלא בגרה והיא יתומה וזה ל"ל עיקר ובפ"ד דיק ממי עובא מאי דתנא מיירא בריבא דהוה לחדודי. ושוב ראיתי לחב"ד שכתב כל דברי המר"ן והוסיף שמלת בירושל' דמסיים בהא דא"ר יוחנן שתים הן וכו' לחדד התלמידים וכו' יהודה שלם וכתב דהו"ל להרמ"ן הביאו דמיירי מוכח עפי' בפשיטות

---

www.daat.ac.il www.hebrewbooks.org

כמה גווני דאיסור חל על איסור ומייתו איסור מוסיף וה"ג דכוותה דאע"ג דכבר היא אסורה לעלמא באיסור אשת איש מגו דאתוסף איסור בנדרים על בעלה שהיתה מותרת לו חל גמי על המחריים ובאיסור מוסיף מודה ר"י כדאשכחן ליה במ"ה פ"ג דכריתות ®ואחזרא לה תמיהת התוספות מדאמרינן דכולי פרקין רבי יוסי היא. ואיתו סבר [במשנה ד' פ"ט דסנהדרין] בא"ח ונעבית המותו נדון בזיקה ראשונה מהוס דלית ליה איסור חל על איסור ע"כ. ולא קשיא דבגמרא דהתם מסיק איסור מוסיף היא ליה והא דאמר נעשית המותו נידון בזיקה ראשונה. מהוס דתרי קטלי לא קטלינן ליה: סלק מסכת נדרים

יבין תפארת ישראל בועז

דאין איסור נדר חל על איסור ע"א. אפ"ה כיון שאחר שהתנדר אסורה גם אבעל, הו"ל איסור כולל. [ומה"ש נמי לא אמרינן בכי האי גוונא נדר שהותר מקצתו הותר כולו [כפ"ג מ"ב], ועיין לעיל סימן כ"ז]: נשלמה מסכת נדרים:

אחרונה אמרו דמדים גם אומדנא ליסף, שאמרה כן מדעתה עיניה באחר, נתנה באחר, יש כה ביד הכמים לעקור דבר מהתורה אפילו בקום ועשה [תוס', ומש"ם פ"ם סי' כ"ט] ואי"ל הא שוא אעפשא התיכה דאיסורא. תירץ אאמ"ר רבינו הגצוק"ל, דמדמסוענדת נבעל לא מצי שוויי לעפשה וכו'. ומ"ל דאיה מיהודית דביתהו דר' חייא דא"ל הכל בי אבוהי קדושין כי זוטרא, ולא סומנה [בקידושין ד"ב ב'], ואי"ל הרי הבעל נמי מסוענד לאשתו, דמה"ש באמר הגלת תמיסך עלי לא הל [כפ"ב סי' ח'], ואפ"ה באמר אמתי זנתה. אמרינן שוא אנסיה חל"א כתוב' כתובות ד"ט מ', ואפ"ע קע"ח י"א]. נ"ל דאפשר מסוענדת נבעל עפי ממה שמסוענד בעל לה, ומה"ש ידה כידו [נדרים דפ"ח ב] ולא מיפכא]:

תוספות רע"ק

[אות ע] בתוי"ט ד"ה ותהא נמולה כו' ואודא לה תמיהת התוס'. ולענ"ד נראה דדברי תוס' ברורים דהרי ע"כ הבא מיירי דאסרה השמיש עולם על עצמה דאי באסרה תשמישה עליהם הא לא חל על בעלה דמשעבדא ליה וכיון שכן לא מקרי איסור מוסיף דהיא לא ניתוסף לאסור על בעלה. דהיא לא נאסרה עליהם אלא דבעלה מיתסר עלה ושפיר הוי כולל. ואולי יש לתקן דברי תוי"ט דשפיר י"ל דמיירי באסרה תשמישה על העולם. וס"מ חייל שפיר על בעלה כיון דדנין דתשמיש קשה לה ואנוסה היא בדבר עד שמדינא כופין אותו ויוציא ויתן כתובה לא משתעבדא ליה לתשמיש. ואף למשנה אחרונה דהשדינן [אותה] דמערמת שנותנת עיניה באחר מ"מ לא דנו כן לודאי עז דלא נצטרך הפרה. ואולם לפ"ש התוי"ט בדיבור הקדום דהא דקרינן הכא תשמיש עינוי נפש אף דדיינינן דתשמיש קשה לה דלמשנה אחרונה אמרינן דלא קשה לה ולא נדרה אלא לקלקל על בעלה. וא"כ מבואר דדיינינן לודאי דאין התשמיש קשה לה עד דלרבנן לפי האיבעיא דהוי עינוי נפש גם לאחרים מופר. ממילא באסרה תשמישה על העולם לא חל האיסור על בעלה דמשעבדא ליה וע"כ דמוכח באסרה עליו ושפיר הוי רק כולל ונכונים דברי תוס' ודו"ק. (ויאף לפי פסק הרמב"ם בפפ"י מה"נ ומבואר בתוי"ט לעיל פפ"ו שאפילו הוא לוקה. לא הוי איסור מוסיף. כי בנ"ר אפשר שהיא אינה חייבת מחמת טעם השעבוד כסברת רבינו. אך יכולה לאסור הנאתו עליה): אמנם בלא"ה קשה לי על התוס' דהא קיימא לן בכ"מ דאין איסור חע"א מ"מ מתלי תלי וקאי וכשפקע איסור האחד חייל איסור הב' וא"כ ה"נ אחר שתתגרש ופקע איסור אשת איש חל איסור הנדר (יותהום' בעצמם כתבו הפי' ותהא נשאלה אחר שיגרשנה. אחר זמן רב זכני ה' בספר שער המלך. ומצאתי בכל החיזיון הזה בדבריו פי"ז מתלי א"ב. והעלה מזה דבנדרים ושבועות כיון דאין יכולים לחול בשעת הנדר אף אם פקע איסור הראשון לא חיילי עייי"ש: ובעיקר יסוד זה דבנדרים ושבועות ל"א דמתלי תלי וקאי דבעינן דוקא שיחול בשעת הנדר. וכ"כ הש"ך יו"ד סימן רל"ח דבנשבע שלא אוכל שלא אוכל דנשאר על הראשונה דחלה השנייה זהו דוקא בהתרת חכם דעוקר הנדר מעיקרו אבל באשה שנשבעה כך שהפר הבעל על הראשונה לא חלה הב' כיון דהבעל מינו גייז וכ"כ בתשובת מהר"ם מינץ סימן מ' עכ"ל. ועייניתי במקור הדין בתשובת מהר"ם מינץ וראיתי שדייק כן מלשון רש"י במימרא דרבא (שבועות דף כ"ז) דנשאל על הראשונה עלתה שנייה תחתי' דמפרש דחכם עוקר הנדר מעיקרו. מבואר דבהפרת חבעל ל"א כן דאף דבעלמא בכל היכא דאין אחע"א דאם פקע הראשונה חל השנייה מ"מ בנדר ושבועה ל"א כן דבעי שיהיו אפשר לחול מיד ולענ"ד נראה דאין הכרח לזה עפ"י מ"ש לעיל פ"ג מ"ג (אות כ') בתוי"ט ד"ה אינו הייב בשם הר"ן פ"ק דנדרים ד"ח דבנשבע לקיים המצוה חלה השבועה לענין הלאו ורק לענין קרבן לא חייל כיון דליתא בלאו והן עיי"ש ואולם זהו דוקא בנשבע לקיים המצוה אבל בנשבע שלא לעבור על לאו לא חייל כלל אפי' לענין לאו דבל יחל בראיתא להדיא בבכות דכ"ב א' במה דפרכינן שם ולחשוב נמי שלא אחרוש כו' ומשני התם לא חלה השבועה דמושבע ויעומד מה"ם והתם מיירי הכל לענין מלקות. וע"כ הטעם משום דאין אחע"א כמו בעלמא וממילא אפי' לאו לקיים ורק בלקיים מצוה דלא שייך ביה אחע"א ובאנו עליה רק מדין דבעינן איתא בלאו והן וזהו רק לענין קרבן. וכזה כתב תוס' שבועות (כ"ו ד"ה לקיים) דר' יהודה בן בתירא דמחייב קרבן בנשבע לקיים המצוה דלא בעינן איתא בלאו והן דמ"מ מודה בנשבע שלא לאכול נבילה משום דא"א חע"א ע"ש וה"נ לדידן דקי"ל דנשבע לקיים ולא קיים דפטור משום דליתא בלאו והן דמ"מ חל לענין בל יחל זהו רק בנשבע לקיים ולא קיים אבל נשבע שלא לאכול נבילות לא חל כלל אה"כ דאיתי בר"ן שבועות רפ"ג דצ"ה א' שכתב ואע"פ שהשבועה חלה לדברי ריב"ב אף בנשבע לבטל המצוה כן מוכח בפרקין עכ"ל ולא ידעתי היכן רמיזא כן בפרקין. (ויעיין לעיל שהקשה גם על התוס' בזה) ולפ"ז י"ל דמ"ש רש"י הטעם דהכם עוקר הנדר מעיקרו היינו דלישנא דרבא משמע דעלתה שנייה תחתיה דיש לשניי' כל דיני שבועה אף לקרבן ובזה יקשה הא כשנשבע השנייה היה נשבע לקיים המצוה דלא חלה לענין קרבן משום דליתא בלאו והן (וביותר למ"ש רש"י בבכות שם גבי שבועה שלא אחרוש דלא חייל דנפקא לן מלהרע או להטיב מבואר דס"ל לרש"י דאפילו לענין הלאו דלא יחל ממעטינן מלהרע או להטיב דלא כהר"ן הנ"ל) מש"ה צריך לטעם דהכם עוקר נדר מעיקרו ואם היה אז נשבע שבועה (שלא אוכל ואח"כ נשבע על הראשונה היה חלה השנייה (יאם נשאל על הראשונה) דלא מקרי לבטל המצוה דהא הכם עוקר נדר מעיקרו ובטלה הראשונה מעיקרא וחלה השנייה שבועה שאוכל וא"כ מקרי איתא בהן. ובכה"ג בהפרת בעל לא חל השנייה לענין קרבן דאילו נשבעת השנייה שבועה שאוכל לא חל משום נשבע לבטל המצוה ואף לאחר הפרה על הראשונה לא חל וא"כ גם שלא אוכל לא חייל דליתא בהן. אבל לענין לאו דבל יחל דלא בעינן שיהא איתא בהן להר"ן הנ"ל י"ל דחייל גם בהפרת בעל דנהי דא"א חע"א מ"מ מתלי תלי דכשיפקע הראשון חל השנייה (יכמו בעלמא): נפפיעות דרישא ולמ"ר ר"י היא זוה לאו כלום הוא דלר' יוחנן דמתי כלהו לבתיס וכולא יהומה ומת אביה כמ' מ"ל מלי לבעל בה ההיא דרבי יהודה לף המשיא בתו וכולי דאין לך יתומה בתיי האב גדולה מזו ותו דמלי שייך לומר על דברי רבי יוחנן שהוא אמורא דאמר שתים הן ורבי יהודה בלם אמרו רבי יוחנן מיפלג פליג עם ר' יהודה ואעפ"י שזה היה אפשר לגיסב מ"מ קושיא קמייתא במקומה עומדת והוא"ל להב"ד להסניא דאב אחיה לא הוה מיבתמיב מבגאון הרמ"ז ז"ל סוף הדברים בפרק הוי עתה גמורה דיהה אלא בדור דכוותא היבוסלמי על ר' יהודה דפליג עם ר' יוחנן במה שמוה יהומה ומת אביה לא' והוא הוא ר' יהודה גופיה דאמר הכי בס"ם דיהן ר"ב יהודה א"ר זו. דר"י אבל מב"ל שלם וכו' הא קמן דרבי יהודה מגלה לבלם זה מ"ם בירושלמי ג"ב וכיוון דהר"ן מייתי אמילתיה דר' יהודה מ"ם בירושלמי וכרמב"ם ז"ל דגרים בשיטת סדרי דיהן זו דר"מ פירוש כל המשנה בדרך אחרת עיין שם. (ש"ל):

יא חוי"ט ד"ה אם וכו' ויש לומר ז"ל הר"ן נלמה בעיני דלא אז"ל קתני דלמי אגא ריבא בלחוד ה"ל דמ"ם יכול לבפר מכוס דמבשתא מתסרא לי בהגאת אביה משום נדרה לי דמה שתעשה לפי משום מגלה וכיון דלבא בתר מהני גווני מידי וגליע שפ' מדשל"ב מש"ה יפר דכיון שכן חל הנדר מיקרי וכו' אבל בפיעא דבהגאה דידה נים בם לא ע"ב. ולא דשל"ב סד"ה דלא מלי מיפר קמ"ל דכיון דהלגתא מגלה בדבר שהיא עכיים לעבור עליו דא"א לאסה שהעמיד עצמה שלא תעבה לאביו ולאביה ה"ז יפר דקסבר אגא דמתני' דבס"ג בעל מיפר אעפ"י שלא חל הנדר עכ"ל ופליאה בעיני איך אישתמיט לבון זה מסתי"ע וגם מהרמ"ז דמדברי למיעבד לריכותא ולא הזכירו דברי הר"ן כלל והא דבעל מיפר לעפ"י שלא חל הנדר אשא"כ בתחת חכם סימן לדבר מיהא בס"ם דבתב מיפר מחבנות עדומים אפילו מחשבה בעלמא מיפר וגבי הקדה כהיב לא יחל דבריו לא יעקור חלות דבריו ודייקי' הא אמרים עוקרין אלמא אין הכמים מתיר אא"כ חל הנדר והרא"ש פי' משום דסמיך ליה בכל הזיאת מפיו יעשה. (בס'

סליק מסכת נדרים

www.daat.ac.il www.hebrewbooks.org